

Rozvoj sociálních služeb se zaměřením na sociálně-právní ochranu dětí

Bc. Pavel Sporysch

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavel SPORYSCH, DiS.**
Osobní číslo: **K09682**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Řízení netržních a sociálních služeb**

Téma práce: **Rozvoj sociálních služeb se zaměřením na sociálně-právní ochranu dětí**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši odborné literatury.
2. Vymezte pojmy a teoretická východiska z oblasti poskytování sociálních služeb a sociálně-právní ochrany dětí.
3. Připravte metodiku výzkumné části.
4. Realizujte kvantitativní výzkum v oblasti zjišťování potřeb rozvoje sociálních služeb s důrazem na sociálně-právní ochranu dětí.
5. Zpracujte a vyhodnoťte získaná data, včetně jejich interpretace.
6. Prezentujte výsledky výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tisková/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČICHOŇ, M. Sociálně právní ochrana dětí a mládeže. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005. ISBN 80-7368-086-6.

DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-7184-141-2.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MATOUŠEK, O. Sociální služby. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-238-9253-3.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. října 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2012**

Ve Zlíně dne 15. února 2011

doc. Mgr. Jana Janíková, ArtD.
ředitelka

Mgr. Ing. Olga Junášková, Ph.D.
ředitelka ústavu

ABSTRAKT

Občanské sdružení Heřmánek je neziskovou organizací, která poskytuje sociální služby a sociálně-právní ochranu dětem, mládeži a mladým dospělým, kterým hrozí nebezpečí v rodině či sociální vyloučení.

Vzhledem k tomu, že v nedávné době rozšířilo své služby o poskytování sociálně právní ochrany dětí, a to formou provozování dvou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, bude hlavním cílem diplomové práce na základě získaných informací navrhnout projekt k zefektivnění komunikační strategie Občanského sdružení Heřmánek vedoucí ke zvýšení míry informovanosti a případně také ke zkvalitnění služeb poskytovaných provozovanými zařízeními.

Klíčová slova: neziskový sektor, občanská společnost, sociální služby, sociálně-právní ochrana dětí, občanské sdružení, dům na půl cesty, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, SWOT analýza

ABSTRACT

The Heřmánek Civic Association is a non-profit organization that provides social services and social and legal protection for children, youths and young adults who are in danger, within their family, or at risk of social exclusion.

Given that Heřmánek has recently expanded its services by providing social and legal protection for children by running two facilities for children requiring immediate help, the main aim of the thesis, based on the information gathered, is to design a project streamlining the communication strategy of the Heřmánek Civic Association leading to increased level of awareness and possibly also the quality of services provided by the two facilities.

Keywords: non-profit sector, civil society, social services, social and legal protection for children, civic associations, halfway house, facilities for children in need of immediate help, SWOT analysis

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Soni Vávrové, Ph.D. za odbornou pomoc, vedení při zpracování podkladů a předmětné připomínky. Dále děkuji pracovníkům Občanského sdružení Heřmánek za praktické postřehy a informace.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 NEZISKOVÝ SEKTOR A OBČANSKÁ SPOLEČNOST	11
1.1 DEFINICE NEZISKOVÉHO SEKTORU.....	11
1.2 ROLE A FUNKCE NNO.....	12
1.3 HISTORIE A VÝVOJ NEZISKOVÉHO SEKTORU V ČR.....	13
1.4 VZTAH NEZISKOVÉHO SEKTORU A OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI.....	15
2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY	17
2.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	18
2.2 DĚLENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	20
2.2.1 Služby sociální prevence.....	21
3 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ	24
3.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ.....	24
3.2 SYSTEM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	26
3.3 ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ.....	27
3.3.1 Osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.....	29
3.4 PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI – ÚSTAVNÍ VÝCHOVA.....	30
4 OBČANSKÉ SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK	33
4.1 HISTORIE OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK.....	33
4.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK.....	34
4.3 PŘECHOD OD POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB K SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ.....	35
4.3.1 Poskytované služby.....	37
4.3.1.1 Dům na půli cesty Heřmánek.....	38
4.3.1.2 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek I.....	41
4.3.1.3 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II.....	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	46
5.1 CÍL VÝZKUMU.....	46
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	46
5.2.1 Hlavní výzkumné otázky.....	46
5.2.2 Vedlejší výzkumné otázky.....	47
5.3 VÝBĚR VÝZKUMNÉ STRATEGIE, METOD A TECHNIK VÝZKUMU.....	47
5.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	47
5.5 ANALÝZA DAT A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	48
5.5.1 Analýza dat a interpretace výsledků dotazníkového šetření.....	48
5.5.1.1 Demografické informace.....	49
5.5.1.2 Obecné postoje k ZpDVOP.....	51
5.5.1.3 Zkušenosti respondentů se ZpDVOP.....	55
5.5.1.4 Občanské sdružení Heřmánek – informovanost.....	58
5.5.1.5 Občanské sdružení Heřmánek – kvalita poskytovaných služeb.....	64
5.5.1.6 Občanské sdružení Heřmánek – webové stránky.....	67

5.5.2	Analýza dat a interpretace výsledků SWOT analýzy	68
5.6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	70
III	PROJEKTOVÁ ČÁST	73
6	NÁVRH OPATŘENÍ NA ZVÝŠENÍ MÍRY INFORMOVANOSTI O OBČANSKÉM SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK	74
6.1	VYDÁVÁNÍ OBČASNÍKU	74
6.1.1	Obsah občasníku	74
6.1.2	Forma občasníku	75
6.1.3	Distribuce občasníku	75
6.1.4	Aktivity a časový harmonogram přípravy a vydávání občasníku	76
6.1.5	Rozpočet vydávání občasníku	76
6.2	USPOŘÁDÁNÍ BESED	78
6.2.1	Forma besed	78
6.2.2	Obsah besed	78
6.2.3	Aktivity a časový harmonogram přípravy a realizace besed	78
6.2.4	Rozpočet besed	79
	ZÁVĚR	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	82
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM GRAFŮ	89
	SEZNAM TABULEK	90
	SEZNAM PŘÍLOH	91

ÚVOD

Téma diplomové práce jsem si zvolil záměrně, neboť již v práci bakalářské jsem zpracovával téma týkající se Občanského sdružení Heřmánek. Jejím cílem byla zevrubná analýza činnosti této organizace. Sdružení v Karviné provozuje dům na půli cesty dvě zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

V práci diplomové bych rád navázal na získané poznatky z práce bakalářské, které bych rozšířil směrem k popisu a analýze procesu přechodu a rozšíření služeb, a to od výhradního poskytování služeb sociálních k poskytování také sociálně-právní ochrany dětí, kterým sdružení v posledních letech prošlo.

Cílem práce bude zjistit míru informovanosti pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí o Občanském sdružení Heřmánek a také jejich názory na jím provozovaná zařízení. A tím pak nastínit další vývoj a rozvoj sdružení a služeb, které poskytuje.

Těžištěm práce bude výzkumné šetření, které bude zaměřeno na povědomí, spokojenost a další možnosti zkvalitnění služeb v provozovaných zařízeních. Respondenty výzkumu budou pracovníci oddělení a odborů sociálně-právní ochrany dětí obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji, a to konkrétně ve všech městech v okresech Karviná, Ostrava a Frýdek-Místek. Právě tyto pracovníci a právě v těchto oblastech jsou těmi, kteří do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc děti především umisťují.

Vzhledem k tomu, že oblast péče o ohrožené děti je nesmírně složitá a podílí se na ni mnoho subjektů, je nutné klást velký důraz na citlivou a efektivní spolupráci mezi nimi. Proto bych se v praktické části zaměřil na návrh konkrétního projektu vedoucího ke zvýšení povědomí a další možnosti zkvalitnění služeb v oblasti provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Danou tematiku jsem si vybral proto, že již více jak devět let pracuji v neziskových organizacích, z toho posledních pět let právě v Občanském sdružení Heřmánek, kde působím jako ředitel výše zmíněných zařízení. Z tohoto důvodu pro mne bude snadné získat přístup ke všem materiálům týkajících se činnosti Občanského sdružení Heřmánek, mnoho z nich jsem také sám, či ve spolupráci s ostatními pracovníky organizace, vytvořil.

Výsledky výzkumného šetření by měly být důležitým podkladem pro rozhodování o dalších krocích postupného rozvoje Občanského sdružení Heřmánek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NEZISKOVÝ SEKTOR A OBČANSKÁ SPOLEČNOST

Občanská společnost, kterou chápeme jako prostor jednání a sdružování mezi rodinou, trhem a státem, zahrnuje řadu organizací. Občanská sdružení, spolky, nadace, církve či obecně prospěšné společnosti jsou jen některé z příkladů organizací patřících do občanské společnosti. O organizované občanské společnosti se často hovoří jako o občanském, neziskovém, či třetím sektoru.¹ Jelikož právě neziskové organizace mají nezastupitelnou roli jak v oblasti poskytování sociálních služeb, tak také při zajišťování sociálně-právní ochrany dětí, považují za vhodné popsat nejprve právě neziskový sektor a jeho vztah k občanské společnosti.

1.1 Definice neziskového sektoru

Neziskové organizace jsou charakterizovány jako organizace, které nevytvářejí zisk k přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele. Zisk sice vytvořit mohou, ale musí jej vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.² To je asi nejvýstižnější definice pojmu neziskový sektor, resp. nezisková organizace. Otázka terminologie pojmu neziskový sektor však dlouho nebyla, a dle mého názoru stále není, řádně zodpovězena. Používají se mnohá označení, která se snaží přiblížit tento pojem v závislosti na jeho povaze. Kromě nejpoužívanějšího „neziskového sektoru“ (cílem není vytváření zisku), se můžeme setkat s pojmy, jakými jsou „třetí sektor“ (sektor působící mezi státem a trhem), „dobrovolnický sektor“ (zdůrazňující roli dobrovolnické činnosti), „nevládní sektor“, či například „občanský sektor“ (ten zdůrazňuje propojenost neziskových organizací s občanskou společností).³

Dle Salamonovy strukturálně operacionální definice jsou neziskové organizace charakterizovány pěti společnými rysy. Prvním z nich je fakt, že se jedná o organizace, tedy skupiny, které jsou do určité míry institucionalizovány. Dalším rysem je fakt, že mají soukromou povahu, jsou tedy institucionálně oddělené od státní správy. Třetím znakem je nerozdělování zisku, neziskové organizace tedy nerozdělují zisk mezi vlastníky či vedení

¹ Skovajsa, M. *Občanská společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 30. ISBN 978-80-7367-681-0.

² Neziskovky.cz, o.p.s. *Co to je neziskový sektor*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor/>.

³ Frič, P., Goulli, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 11. ISBN 80-86432-04-1.

organizace. Čtvrtým rysem je samosprávnost, autonomnost, neziskové organizace jsou tedy schopné řídit svou vlastní činnost. Posledním rysem je pak dobrovolnost. A to ať již formou účasti na konkrétních aktivitách nebo ve vedení organizace. Jako určitý znak dobrovolnosti postačuje jakýkoliv dobrovolný prvek (příjmy z dobrovolných příspěvků, většina pracovníků jsou dobrovolníci, dobrovolná správní rada apod.).⁴

1.2 Role a funkce NNO

Neziskové organizace hrají v moderních demokraciích nezastupitelnou roli. První rolí je role participativní, kdy se občané prostřednictvím sdružování v neziskových organizacích snaží vyjadřovat své společné zájmy a požadavky, sdružují se s cílem řešit své společné problémy. Tímto způsobem se občané aktivně podílejí na spolurozhodování obce, kraje či státu.⁵ Neziskový sektor je tedy prostředkem rozvoje angažovaného občanství, slouží k obhajobě menšinových zájmů, a je nástrojem, jímž lze identifikovat nedostatky v uplatňování demokratických pravidel a poškozování oprávněných zájmů a práv. Tímto tedy podporuje demokracii.⁶ Další významnou rolí je servisní role. Neziskové organizace poskytují služby pro takové skupiny obyvatel či jednotlivce, kteří své potřeby nemohou uspokojit jinde. Neziskové organizace doplňují nabídku služeb, které poskytuje stát či obec. Služby neziskových organizací bývají efektivní a levnější, protože neziskové organizace nejsou nuceny dosahovat při své činnosti zisku, který by byl následně přerozdělován, získané prostředky proto slouží k pokrytí nákladů a případný přebytek je investován do dalšího rozvoje poskytované služby.⁷

Neziskový sektor plní také několik dalších základních funkcí. Především se jedná o funkci ekonomickou a sociální, která je naplňována nejenom poskytováním různých slu-

⁴ Frič, P., Goulli, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 11-12. ISBN 80-86432-04-1.

⁵ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 29. ISBN 978-80-7330-122-4.

⁶ Ministerstvo vnitra ČR. *Dosavadní stav v oblasti zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.vitaova.cz/transparentnost/dokumenty/MV-NNO.rtf>>.

⁷ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 29. ISBN 978-80-7330-122-4.

žeb, ale i vytvářením nabídky pracovních míst, vyhledáváním možností získat kvalifikaci či vytvářením příležitostí k dobrovolnické práci apod.⁸

Neziskové organizace zřizují v České republice více než 25% všech zařízení sociálních služeb. Kapacita těchto zařízení však představuje pouze 11 %. Nižší podíl mají zařízení sociálních služeb zřízená neziskovými organizacemi zabývající se péčí o staré občany (do 13 %). Zařízení sociálních služeb zřízená neziskovými organizacemi se především zabývají činnostmi pro specifické skupiny obyvatel (uprchlíci, nezaopatřené matky s dětmi, lidé bez přístřeší apod.). Podíl neziskových organizací je významný především u těchto zařízení: zvláštní zařízení pro výkon pěstounské péče (100 %), domy na půl cesty (77 %), domovy pro matky s dětmi (70 %), noclehárny a zařízení pro osoby bez přístřeší (63 %), zařízení poskytující služby pro tělesně postiženou mládež s přidruženým mentálním postižením a vícero vadami (51 %), azylové domy (50 %).⁹

Oborově nejvíce zastoupeným segmentem mezi neziskovými organizacemi je oblast rekreace, sportu a tělovýchovy. Té se věnuje 17% všech neziskových organizací v České republice. Podíl neziskových organizací, jejichž hlavní oblastí činnosti je poskytování sociálních služeb, je 15%, je tedy podílem druhým nejvyšším. Pomyslnou třetí příčku zaujímá segment kultury a umění, kterému se věnuje 14% neziskových organizací. Nad hranici 10% se pak dostal ještě segment vzdělání a výzkumu (13%).¹⁰

1.3 Historie a vývoj neziskového sektoru v ČR

Neziskový sektor v České republice po roce 1989 navazuje na poměrně bohatou historii, kdy kořeny spadají až do dob národního obrození. Významným obdobím byl také vznik samostatného českého státu v roce 1918. Naopak negativní dopad na rozvoj neziskových organizací mělo období druhé světové války a také rok 1948.¹¹

⁸ Ministerstvo vnitra ČR. *Dosavadní stav v oblasti zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z:

<<http://www.vitaova.cz/transparentnost/dokumenty/MV-NNO.rtf>>.

⁹ Prouzová, Z. *Neziskovky a veřejné služby*. [online]. květen 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z:

<http://www.e-cvns.cz/soubory/Neziskovky_verejne_sluzby.pdf>.

¹⁰ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 71. ISBN 978-80-7330-122-4.

¹¹ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 67. ISBN 978-80-7330-122-4.

Jak již bylo řečeno, doba národního obrození byla pro neziskový sektor velmi důležitá. V té době vznikla řada vlasteneckých spolků na podporu umění, kultury, vědy a vzdělávání, některé z nich přetrvaly do dnes jako například Sokol, spolek Mánes. Charitativní a spolková činnost byla upravena říšským zákonem v roce 1867. Po roce 1918 se otevřel prostor svobodnou činností mnoha dobrovolných soukromých iniciativ v oblasti sociální a zdravotní péče, kultury, vzdělání, péče o děti a mládež, charitativní spolky. Dobrovolné neziskové organizace byly v té době soukromé, obecní, náboženské, národnostní a také spolky s charakterem polooficiálním, které měli poměrně široké kompetence. Jednalo se například o Zemské a okresní péče o mládež, Československý červený kříž, Masarykova liga TBC.¹² Toto období je popisováno jako zlatá věk neziskového sektoru.¹³ Tento slibný vývoj neziskového sektoru byl přerušena německou okupací v roce 1938 a druhou světovou válkou. Mnohé organizace byly zrušeny, ostatní byly reorganizované na silně centralizované, sloužící státní moci.¹⁴

Po roce 1948 byly neziskové soukromé organizace nehrazeny zcela státními rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi. Veškerá činnost byla zcela podřízena stranickému vedení.¹⁵

Vývoj neziskového sektoru po roce 1989 lze rozdělit do pěti etap. První etapa zahrnuje období od roku 1990 do roku 1992, vláda založila Nadační investiční fond, nastal příchod zahraničních dárců a příliv finančních prostředků na rozvoj neziskového sektoru ze zahraničních zdrojů. Druhá etapa zahrnuje období let 1993 až 1996, hovoří se o období váhání, vztah k neziskovému sektoru je rezervovaný, na jedné straně je stabilní podpora státu, na druhé straně neochota rozdělit Nadační investiční fond. Probíhají diskuse mezi Václavem Havlem a Václavem Klausem o občanské společnosti.¹⁶ Havlovi je pojem občanské společnosti obzvláště drahý. Občanský sektor vnímá jako výraz pozitivního zájmu občanů o věci veřejné. Kolektivní občanský aktivismus, promítající se do činnosti nejrůz-

¹² Rektořík, J. *Organizace neziskového sektoru - Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 33. ISBN 978-80-86929-25-5.

¹³ Frič, P., Goulli, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 18. ISBN 80-86432-04-1.

¹⁴ Frič, P., Goulli, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 19. ISBN 80-86432-04-1.

¹⁵ Rektořík, J. *Organizace neziskového sektoru - Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. s. 33. ISBN 978-80-86929-25-5.

¹⁶ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 88-89. ISBN 978-80-7330-122-4.

nějších spolků a jiných nevládních či neziskových organizací, nejen posiluje občanské sebevědomí, ale podporuje i takové hodnoty, jako je ohled na bližní. Ve stabilní demokracii jsou lidé ochotni se aktivně a z vlastní vůle účastnit díla, které směřuje k blahu jiných i k blahu obecnému. Tím, že tak lidé činí, přebírají část úkolů, o něž by se jinak musel postarat stát.¹⁷ Ve třetí etapě v letech 1997 až 2001 věnuje stát velkou pozornost legislativě regulující neziskový sektor, jsou zpřísněna dotační pravidla ministerstev, dochází k rozdělení prvních prostředků z NIF. Čtvrtá etapa zahrnuje období let 2002 až 2004, kdy odchází zahraniční dárců po vstupu České republiky do Evropské unie, snaha o využívání strukturálních fondů Evropské unie. Období od roku 2005 dosud je popisováno jako etapa pátá, ta se zaměřuje především na vliv Evropské unie.¹⁸

1.4 Vztah neziskového sektoru a občanské společnosti

Demokratické státy budují své systémy na principu subsidiarity. Každý demokratický stát tedy předpokládá, že existují i rozdílné zájmy různých skupin občanů, které si občané chtějí a umějí vyřešit sami, a to především zájmovými organizacemi, které zakládají a na jejichž činnosti se podílejí. Stát tyto činnosti jen doplňuje nebo vykonává tam, kde je řešení problému nad rámec možností těchto regionálních či zájmových samospráv. Občanskou společností tak nazýváme soubor všech samosprávných veřejnoprávních a soukromoprávních organizací. Stát do jejich činnosti nezasahuje, pouze se legislativou snaží zajistit prostředí pro rozvoj jejich činnosti a uspokojování zájmů občanů.¹⁹

Občanský sektor představuje oblast lidské činnosti nacházející se mezi rodinou, trhem a státem. Vyplňují ji soukromá sdružení občanů zakládaná dobrovolně pro sledování neomezeného množství cílů. Tyto cíle jsou legální, neomezující osobní, politická či jiná práva občanů a nepatří k nim snaha dosáhnouti soukromého zisku ani přímého podílu na výkonu politické moci.²⁰

Občanská participace je významnou funkcí občanské společnosti, která přispívá k integraci společnosti. Pro spojení obou pojmů je klíčový fakt, že demokratický politický

¹⁷ Potůček, M. *Havel vs. Klaus: volba společnosti*. [online]. prosinec 2011, [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <<http://literaminoviny.cz/domov/politika/7374-havel-versus-klaus-volba-spolecnosti>>.

¹⁸ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 88-89. ISBN 978-80-7330-122-4.

¹⁹ Tomeš, I. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. s. 262-263. ISBN 80-7178-560-1.

²⁰ Skovajsa, M. *Občanská společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 16. ISBN 978-80-7367-681-0.

system je postaven na možnosti občana přímou participací ovlivňovat věci veřejné. Přestože se s pojmem občanská společnost setkáváme velmi často, jeho definice je velmi obtížná.

Přes svou dlouhou tradici a dnešní aktuálnost je pojem občanská společnost velmi obecný a je využíván především teoreticky a konceptuálně, zatímco při empirickém zkoumání občanské společnosti je nejčastěji využíván praktický a konkrétní koncept právě neziskových organizací, které jsou institucionalizovanou formou a součástí občanské společnosti. Jsou tedy jakousi podmnožinou občanské společnosti. Souhrnným označením neziskových organizací je pak termín neziskový sektor a jeho synonyma jako občanský sektor či třetí sektor.

Protože především při empirickém zkoumání občanské společnosti a občanské participace často dochází ke směšování nebo přímo záměně pojmů občanská společnost a neziskový sektor, jeví se jako velmi důležité vytvoření pojmového aparátu a teoretického rámce, který by pojmy rozlišil. Pro lepší uchopení zmíněných pojmů je definován vztah pojmů občanská společnost, neziskový sektor a nezisková organizace zachycený níže ve schématu.²¹

Vztah pojmů nezisková organizace, neziskový sektor a občanská společnost

Obrázek č. 1 – Vztah pojmů nezisková organizace, neziskový sektor a občanská společnost

Zdroj: Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 20. ISBN 978-80-7330-122-4.

²¹ Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. s. 19-20. ISBN 978-80-7330-122-4.

2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby se částečně překrývají s širší kategorií služeb veřejných. Veřejné služby jsou služby poskytované v zájmu veřejnosti. A stejně tak sociální služby.²² Ty tedy představují významný subsystém sociální ochrany a jako takové reprezentují specifický okruh nástrojů pro dosahování některých cílů sociální politiky.²³

Sociální služby jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, a to s cílem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli. Sociální služby zohledňují jak osobu uživatele, tak jeho rodinu, skupiny, do nichž patří, případně zájmy širšího společenství.²⁴

Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Obsah základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb stanoví prováděcí předpis.

Cílem služeb bývá mimo jiné:

- podporovat rozvoj nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti uživatele, jeho návrat do vlastního domácího prostředí, obnovení nebo zachování původního životního stylu,
- rozvíjet schopnosti uživatelů služeb a umožnit jim, pokud toho mohou být schopni, vést samostatný život,

²² Matoušek, O. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 9. ISBN 978-80-7367-310-9.

²³ Bareš, P. Jaké typy sociálních služeb jsou zaměřeny na podporu rodin?. *Fórum sociální politiky*, roč. 5. 2011, č. 6, s. 20. ISSN 1802-5854.

²⁴ Matoušek, O. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 9. ISBN 978-80-7367-310-9.

- snížit sociální a zdravotní rizika související se způsobem života uživatelů.²⁵

Sociální služby umožňují člověku ohroženému sociálním vyloučením participovat na každodenním životě společnosti, čímž se miní přístup ke vzdělání, zaměstnání a kulturnímu a společenskému životu.

V České republice (ČR) působí kolem 2,5 tisíce poskytovatelů sociálních služeb s přibližně 6 tisíci registrovanými službami a 56 tisíci zaměstnanci naplňujícími potřeby téměř 700 tisíc klientů z řad seniorů, osob se zdravotním postižením či například osob ohrožených sociálním vyloučením. Společným cílem jejich úsilí je stálé zvyšování kvality a dostupnosti poskytovaných služeb, tedy služeb podporujících lidskou důstojnost, práva a soběstačnost uživatelů.²⁶

Sociální služby zaujímají také významné místo v evropské společnosti a evropském hospodářství. Z širšího pohledu, také Evropská unie (EU) jednoznačně uplatňuje model sociální ochrany. Nezaměstnanost, špatný zdravotní stav, invalidita, rodinné situace a stáří jsou jen některé z rizik, k jejichž řešení byly vytvořeny různé systémy. Tyto systémy také zaručují přístup ke službám, které jsou životně důležité pro zachování lidské důstojnosti.

I když za organizaci a financování systémů sociální ochrany jsou odpovědné členské státy samy, EU má zvláštní úlohu v tom, že zavádí legislativu, která koordinuje vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení. EU se nedávno zavázala podporovat užší spolupráci mezi členskými státy při modernizaci jejich systémů sociální ochrany.²⁷

2.1 Legislativní ukotvení sociálních služeb

Nejdůležitějším legislativním předpisem vztahujícím se k poskytování sociálních služeb, je zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí předpis, vyhláška 505/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou se

²⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Sociální služby*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

²⁶ Kašpárek, Z., Kocábová, M. Týden sociálních služeb ČR. *Sociální služby*, roč. 12. 2010, č. 11, s. 10. ISSN 1803-7348.

²⁷ European union. *Summaries of EU legislation – Social Protection*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_protection/index_en.htm>.

²⁷ Šveřepa, M. *Úplný průvodce zákonem o sociálních službách*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14].

provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Zákon byl novelizován zákonem 206/2009 Sb. a vyhláška vyhláškou č. 239/2009.²⁸

Cílem zákona o sociálních službách je zajistit lidem v nepříznivé sociální situaci pomoc a podporu prostřednictvím sociálních služeb a stanovit pravidla pro jejich poskytování. Zákon určuje jednotlivé druhy sociálních služeb a typy zařízení, v nichž mohou být služby poskytovány.²⁹ Popisuje všechny aspekty poskytování sociálních služeb, jakými jsou například činnosti při poskytování sociálních služeb, stanoví podmínky registrace sociální služby, náležitosti smlouvy o poskytování sociální služby, popisuje inspekci kvality poskytování sociálních služeb, či například stanovuje kvalifikační předpoklady pro výkon povolání v zařízení poskytujících sociální služby.³⁰

Patrně nejdůležitějšími ustanoveními vyhlášky, jsou pak definování standardů kvality sociálních služeb a stanovení příspěvku na péči.

K tomu, aby mohly být naplněny všechny výše uvedené principy, nabízí zákon následující zásadní nástroje. Každému člověku garantuje bezplatné sociální poradenství. Lidem, kteří jsou závislí na pomoci jiného člověka ve zvládnutí péče o sebe a v soběstačnosti, bude poskytována státem sociální dávka příspěvek na péči.

Lidem, kteří nezvládají svou situaci samostatně nebo s pomocí rodiny a jiných blízkých, nabízí velmi pestrou nabídku sociálních služeb, ze které si mohou svobodně vybírat podle svého uvážení, finančních možností či dalších individuálních preferencí. Zákon současně garantuje, že poskytované služby budou pro uživatele bezpečné, profesionální a přizpůsobené potřebám lidí, a to vždy tak, aby v první řadě zachovávaly lidskou důstojnost uživatelů a podporovaly je v aktivním přístupu k životu. Zákon také vytváří prostor pro spoluúčast lidí na procesech rozhodování o rozsahu, druzích a dostupnosti sociálních služeb v jejich obci či kraji.

²⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Právní předpisy pro sociální služby*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7334>>.

²⁹ Šveřepa, M. *Úplný průvodce zákonem o sociálních službách*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <<http://socialnirevue.cz/item/zakon-o-socialnich-sluzbach-2005-uplny-pruvodce>>.

³⁰ Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. [online]. březen 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb037-06.pdf>>.

2.2 Dělení sociálních služeb

Zákon o sociálních službách vymezuje tři základní oblasti služeb:

- Sociální poradenství jako nedílnou součást všech sociálních služeb.
- Služby sociální péče jako služby, jejichž cílem je zabezpečovat základní životní potřeby lidí, kteří nemohou být zajištěny bez péče jiného člověka.
- Služby sociální prevence, které slouží k předcházení a zabraňování sociálnímu vyloučení lidí ohrožených sociálně negativními jevy.

Mezi služby sociální péče například patří osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, odlehčovací služby, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy pro seniory.

Mezi služby sociální prevence například patří raná péče, telefonická krizová pomoc, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, terapeutické komunity a sociální rehabilitace.

Sociální služby jsou členěny také podle místa jejich poskytování:

- Terénní služby jsou poskytovány v prostředí, kde člověk žije, tj. především v domácnosti, v místě, kde pracuje, vzdělává se nebo tráví volný čas. Jde například o pečovatelskou službu, osobní asistenci či terénní programy pro ohroženou mládež.
- Za ambulantními službami člověk dochází do specializovaných zařízení, jako jsou například poradny, denní stacionáře nebo kontaktní centra.
- Pobytové služby jsou poskytovány v zařízeních, kde člověk v určitém období svého života celodenně, respektive celoročně žije. Jedná se především o domovy pro seniory či pro lidi se zdravotním postižením, ale také o tzv. chráněné bydlení pro lidi se zdravotním postižením či azylové domy.

Každý ze žadatelů o službu si může vybrat pro sebe tu nejvhodnější, která mu pomůže podpořit vlastní aktivitu vedoucí k řešení nepříznivé situace. Důležitým principem je

možnost kombinace různých druhů služeb a také kombinace služeb s pomocí a podporou ze strany rodiny či jiných lidí.³¹

2.2.1 Služby sociální prevence

S ohledem na zaměření zkoumané organizace blíže popisují právě tuto oblast sociálních služeb.

Služby sociální prevence pomáhají lidem, kteří se nachází v takové dlouhodobé nebo okamžité životní situaci, kdy potřebují pomoc s jejím vyřešením, ale nejedná se o pomoc se zajištěním péče o vlastní osobu nebo soběstačnost. Jedná se například o ztrátu domova, závislost na návykové látce, rozpad rodiny, hrozbu násilím, dlouhodobou nezaměstnanost a mnoho dalších závažných událostí, které oslabují člověka v prosazování jeho oprávněných práv a zájmů a současně jej mohou vylučovat z běžného života společnosti.

Službami sociální prevence jsou:

- Raná péče - terénní případně i ambulanti služba určená dětem do 7 let se zdravotním postižením a jejich rodičům, aby jim napomáhala zvládnout specifické potřeby spojené s vývojem dítěte.
- Telefonická krizová pomoc - je poskytována osobám, které se nacházejí v ohrožení života či zdraví, nebo jsou v obtížné životní situaci a nemohou tuto situaci momentálně řešit vlastními silami. Jedná se především o provoz linek důvěry a podobných telefonních služeb.
- Tlumočnické služby - jsou poskytovány obvykle osobám se smyslovým postižením za účelem pomoci v komunikaci s okolím a při vyřizování osobních záležitostí. Jsou poskytovány obvykle jako terénní služba.
- Azylové domy - pobytové služby pro osoby, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Jsou různého druhu, např. azylové domy pro rodiče s dětmi, azylové domy pro ženy, pro muže, případně i pro osoby mladší 18 let. Vedle poskytnutí ubytování je vždy nezbytné poskytnout také podporu, která vede k vyřešení nepříznivé sociální situace, a to především prostřednictvím sociální práce.

³¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Stručný průvodce zákonem o sociálních službách*. [online]. 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/3222/zlom170x170web.pdf>>.

- Domy na půl cesty - jsou pobytovou službou pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Domy na půl cesty mají těmto lidem poskytnout podmínky pro úspěšný samostatný start do běžného života.
- Kontaktní centra - jsou obvykle ambulantní zařízení určená osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Služby zde poskytované mají za cíl snižovat sociální a zdravotní rizika spojená se zneužíváním návykových látek.
- Krizová pomoc - terénní, ambulantní, ale i pobytová sociální služba určená osobám, které se přechodně nacházejí v situaci ohrožení zdraví a života a nejsou schopny tuto situaci v daném okamžiku řešit vlastními silami. Součástí krizové pomoci je také poskytování pomoci obětem domácího násilí (blíže viz intervenční centra). Krizová pomoc vedle poskytnutí stravy či ubytování nabízí především socioterapii a pomoc při vyřízení nezbytných osobních záležitostí.
- Nízkoprahová denní centra - jsou určena osobám bez přístřeší a nabízejí pomoc se zajištěním osobní hygieny, zajištěním stravy a vyřízením nezbytných osobních záležitostí.
- Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež - poskytují zejména ambulantní služby pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy (kriminalita, drogy, alkohol apod.). Cílem služby je zejména nabízet smysluplné využití volného času, pomoc v orientaci ve společenském prostředí a pomoc se změnou životního stylu, který je ohrožuje.
- Noclehárny - nabízejí osobám bez přístřeší možnost přenocování a podmínky pro osobní hygienu.
- Služby následné péče - jsou určeny osobám trpícím chronickým duševním onemocněním nebo osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu. Jejich cílem je pomoc při zvládnutí běžných životních podmínek a prevence „recidivy“.
- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - nabízejí rodinám s dětmi pomoc se zvládnutím dopadů dlouhodobě krizové sociální situace rodiny nebo jejího člena.
- Sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením a seniory - nabízejí těmto lidem pomoc při zvládnutí běžných životních situací tak, aby nedošlo k jejich ohrožení sociálním vyloučením.

- Sociálně terapeutické dílny - jsou poskytovány osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Účelem této služby je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.
- Terapeutické komunity - poskytují pobytové služby pro osoby závislé na návykových látkách nebo i osoby s chronickým duševním onemocněním s cílem zbavit se závislosti a vytvořit dobré podmínky pro začlenění do společnosti.
- Terénní programy - jsou realizovány s cílem vyhledávat osoby, které žijí rizikovým způsobem života nebo žijí v sociálně vyloučených komunitách a pomáhat jim v minimalizaci rizik spojených s tímto způsobem života a v začlenění do společnosti.
- Sociální rehabilitace - má za cíl pomoc lidem k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich schopností a dovedností a posilováním návyků potřebných pro samostatný život. Služba je určena osobám se zdravotním postižením, ale také osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z jiného důvodu, například etnické příslušnosti, chudoby, dlouhodobé nezaměstnanosti apod.

Speciálním druhem služby je Intervenční centrum pro oběti domácího násilí. Systém pomoci obětem domácího násilí upravuje především zákon č. 135/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. V rámci tohoto zákona a zákona o sociálních službách je upraven způsob intervence ve prospěch obětí domácího násilí. Intervenční centra mají být vysoce profesionální službou, která je povinna nabídnout obětem domácího násilí pomoc a podporu při zvládnutí této krizové životní situace, která následuje bezprostředně po útoku. Intervenční centra mají také za úkol koordinovat činnost orgánů veřejné správy a dalších odborných subjektů při zajištění pomoci obětem domácího násilí. V zákoně o sociálních službách je tato služba uvedena pod názvem „Krizová pomoc“.³²

³²Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. *Služby sociální prevence*. [online]. datum neuvědno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssl/obcane/priklad5>>.

3 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

Sociálně-právní ochrana dítěte (dále také jen SPO) představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči v rodině a na identitu v rodině. Obsah pojmu sociálně-právní ochrany pak tvoří především jeho ochrana práv a příznivý vývoj, ochrana oprávněných zájmů a jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Pokud se jedná o zaměření sociálně-právní ochrany dětí, směřuje především na ohrožené děti, a to především na ty, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti nebo nevykonávají či jinak zneužívají svých rodičovských odpovědností.

Dále je sociálně-právní ochrana zaměřena na děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické či právnické osoby, které vedou zahálčivý či nemravný život, které se dopouští opakovaně útekům, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost nebo mravní vývoj.³³

Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly. Tvoří tak předmět činnosti celé řady orgánů, právnických a fyzických osob, a to v závislosti na jejich působnosti. Ochrana dítěte a zajišťování jeho práv se promítá do právních předpisů v oblasti rodinně-právní, sociální, školské, zdravotní, daňové, občanskoprávní, trestní apod., a z toho také vyplývá okruh subjektů, které ji realizují.

3.1 Legislativní ukotvení sociálně-právní ochrany dětí

Z této skutečnosti vyplývá, že právní úpravu ochrany dítěte nelze zahrnout do jediného právního předpisu. Deklarace práv dítěte, přijatá v roce 1959 a Úmluva o právech dítěte přijatá v roce 1989, deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, která musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu.

³³ Čichoň, M. *Sociálně právní ochrana dětí a mládeže*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. s. 39. ISBN 80-7042-363-3.

Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, věnuje pozornost dětem a rodině tak, že dává rodičovství a rodinu pod ochranu zákona a dětem a mladistvým zaručuje zvláštní ochranu. Vedle těchto zmíněných významných dokumentů nalezneme ochranu dětí upravenou i v dalších mezinárodních smlouvách a v právních předpisech.

Co se rozumí sociálně-právní ochranou dětí, vyjadřuje konkrétně zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje sociálně-právní ochranu dětí jako:

- ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí jsou upravena jen některá opatření směřující k ochraně dětí, další jsou obsažena v řadě právních předpisů, které se vždy věnují specifické oblasti. Těmi předpisy jsou např. zákon o rodině, občanský soudní řád, trestní zákon, trestní řád, zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, právní předpisy o sociálním zabezpečení a další.

Z výše popsaných základních právních dokumentů lze odvodit hlavní principy právní úpravy sociálně právní ochrany dětí. Předním hlediskem poskytování sociálně-právní ochrany dětí je nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí. Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem bez rozdílu, bez jakékoliv diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu. Sociálně-právní ochrana je poskytována bezplatně, všem nezletilým dětem mladším 18 let, pokud zletilosti nenabývaly dříve.

Důraz je také položen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů). Děti dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo děti, které nemohou být

ponechány v tomto prostředí, mají právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem v podobě některé z forem náhradní výchovy.³⁴

3.2 Systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice

Nejprve je nutné vymezit, co se pro potřeby sociálně právní ochrany míní pod pojmem dítě. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí definuje v souladu s Úmluvou o právech dítěte pojem dítě tak, že dítětem je osoba nezletilá. Podle čl. 1 Úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Podle § 8 občanského zákoníku se pak zletilosti nabývá dovršením osmnáctého roku věku; před dosažením tohoto věku lze zletilosti nabýt jen uzavřením manželství, a to nejdříve od 16 let věku.

Podle § 2 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí náleží sociálně-právní ochrana dítěti, které:

- má na území ČR trvalý pobyt,
- podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, má povolen trvalý pobyt nebo je hlášeno k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů,
- podalo návrh na zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany na území ČR (o udělení azylu nebo doplňkové ochrany podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů),
- je oprávněno na území ČR trvale pobývat, nebo
- pobývá na území ČR s rodičem, který podal žádost o udělení oprávnění pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky, nebo které již pobývá na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany na území České republiky podle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Sociálně-právní ochrana - obecný úvod*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7242>>.

Toto odpovídá čl. 2 Úmluvy o právech dítěte, podle kterého se smluvní státy zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená v této Úmluvě každému dítěti nacházejícímu se pod jejich jurisdikcí bez jakékoliv diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu.

Pro poskytnutí sociálně-právní ochrany je důležitá situace, v jaké se dítě nachází, kdy důvod poskytnutí spočívá v řešení věcného problému. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí tak v § 6 vymezuje z věcného hlediska okruh dětí, na které se sociálně právní ochrana vztahuje. Pro poskytnutí sociálně-právní ochrany jsou typické situace, kdy například rodiče dětí zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti. Dále situace, kdy děti vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žíví se prostitutí nebo spáchaly trestný čin, opakovaně se dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte.

Další situace, kdy je poskytována sociálně-právní ochrana, se týkají například dětí, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu. Týkají se také dětí, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami.

To vše pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí tedy k poskytnutí sociálně-právní ochrany nepředpokládá jednorázovou událost či krátkodobé působení, ale naopak předpokládá, že tyto skutečnosti trvají takovou dobu, že je třeba situaci vhodným způsobem řešit. Pokud by se jednalo o jednorázovou záležitost, musela by být takové intenzity, že by mohla nepříznivě ovlivnit vývoj dítěte.

3.3 Orgány sociálně-právní ochrany dětí

Sociálně-právní ochrana dětí na území ČR je svěřena regionálním orgánům, tedy obcím a krajům, resp. jejich komisím pro sociálně-právní ochranu dětí a jejich úřadům.

Hlavní tíhu veřejných povinností nesou krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, ostatní obecní úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí.³⁵ Působnost těchto orgánů určuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí v § 4 odst. 1. Ve smyslu hlavních principů jsou obecnými orgány určenými k ochraně dětí také soudy. Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují také další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně právní ochrany pověřeny. Ty však nejsou orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Protože především obecní úřady obcí s rozšířenou působností a obecní úřady mají možnost bezprostředně sledovat ochranu práv dítěte a včas činit potřebná opatření se znalostí problému a místních podmínek, ukládá jim zákon nejvíce povinností v ochraně dětí a pomoci rodičům a dalším osobám, které jsou odpovědné za výchovu dětí.

Do působnosti krajských úřadů vedle kontrolní a metodické činnosti patří téměř celý proces zprostředkování náhradní rodinné péče, rozhodování o udělení pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí fyzickými a právnickými osobami a rozhodování o státním příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Ve vztahu k obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností pak plní krajské úřady funkci nadřízeného kontrolního orgánu a funkci odvolacího orgánu příslušného pro přezkum rozhodnutí vydaných obecními úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností ve správním řízení.

Dalším orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, do jehož působnosti patří obecně péče o rodinu a ohrožené děti. Ministerstvo pečuje o náležitou právní úpravu v této oblasti a v rámci zákona řídí výkon státní správy na úseku sociálně-právní ochrany dětí vydáváním právních předpisů a směrnic. Ministerstvo rovněž vykonává funkci kontrolního a odvolacího orgánu ve vztahu ke krajským úřadům, zajišťuje na druhém stupni agendu zprostředkování náhradní rodinné péče a vede celostátní evidenci fyzických a právnických osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany dětí.

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně je správním úřadem s celostátní působností, jemuž přísluší řešení otázek ochrany dětí ve vztahu k cizině. Úřad byl zřízen zákonem o SPO a je podřízen ministerstvu.

³⁵ Tomeš, I. *Obory sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 214. ISBN 978-80-7376-868-5.

Zákon o SPO také dává možnost, aby i nestátní subjekty (nadace, občanská sdružení, církve a další právnické a fyzické osoby) na základě pověření vydaného krajským úřadem plnily určité úkoly v sociálně-právní ochraně dětí. Jak již bylo uvedeno výše, pověřené osoby nejsou orgány sociálně-právní ochrany.³⁶

3.3.1 Osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí

S ohledem na činnost zkoumané organizace blíže popisují poskytování sociálně-právní ochrany právě těmito osobami pověřenými.

Fyzické a právnické osoby mohou sociálně-právní ochranu poskytovat na základě rozhodnutí o pověření a v rozsahu, který zákon o SPO umožňuje a který je ve vztahu ke konkrétní pověřené osobě blíže vymezen v rozhodnutí u udělení pověření.³⁷ O pověření rozhoduje krajský úřad, příslušnost se řídí místem trvalého pobytu nebo sídla žadatele.³⁸

Pověřené osoby mohou podle § 48 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

- vyhledávat děti uvedené v § 6 odst. 1 zákona o SPO, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje, pomáhat rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě, poskytovat nebo zprostředkovávat rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené a pořádat v rámci poradenské činnosti přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou,
- vykonávat činnost zaměřenou na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku podle § 31 a 32 zákona o SPO,
- zřizovat zařízení sociálně-právní ochrany uvedená v § 39 zákona o SPO,
- poskytovat pěstounům v zařízení, jehož jsou zřizovateli, výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče a sledovat výkon pěstounské péče,

³⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Systém sociálně-právní ochrany v ČR*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7243#II>>.

³⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7257>>.

³⁸ Moravskoslezský kraj. *Poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/poskytovani-socialne-pravni-ochrany-deti-poverenymi-osobami-13094/>>.

- převzít zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny, kterou jinak zajišťuje krajský úřad (§ 11 odst. 2 zákona o SPO),
- navrhopvat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností fyzické osoby vhodné stát se pěstouny v zařízení uvedeném v § 44,
- vyhledávat fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny a oznamovat je obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,
- vyhledávat děti uvedené v § 2 odst. 2 vhodné k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče a oznamovat je obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,
- poskytovat fyzickým osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny a osvojitelům nebo pěstounům poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče.³⁹

3.4 Péče o ohrožené děti – ústavní výchova

Nepříznivé důsledky socialistického pojetí ochrany dětí v České republice lze shrnout do několika bodů, kterými jsou podkopávání rodiny, preference kolektivní výchovy, podcenění citové výchovy, nízká kvalifikace sociálních pracovníků. Současný zákon o sociálně-právní ochraně dětí je předělem, který do zákonných úprav vnesl odlišnou filozofii, deklaruje odpovědnost státu za zajištění ochrany a péče, která je nezbytná pro všestranné blaho dítěte, při současném respektování zákonných práv rodičů.⁴⁰

Základním problémem sociálně-právní ochrany dětí je povaha náhradní péče. Historicky se preferovala adopce a umístění v dětských zařízeních. V současné době se upřednostňuje návrat do biologické rodiny a náhradní profesionální pěstounské péče. Proces přechodu od ústavní k náhradní rodinné péči je složitý proces, kterému brání především nedostatek kvalifikovaných pěstounů.⁴¹

³⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7257>>.

⁴⁰ Navrátil, P., Ševčíková, S. Sociálně-právní ochrana dětí. *Sociální práce*, roč. 5. 2006, č. 1, s. 1. ISSN 1213-6204.

⁴¹ Tomeš, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 200. ISBN 978-80-7376-680-3.

Jestliže rodina neplní svou funkci, výchova dítěte je vážně ohrožena nebo narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo se rodiče či osoby odpovědné za výchovu nemohou o dítě ze závažných důvodů starat, starat se nechtějí nebo to neumějí, může soud dítě umístit do zařízení vyžadující okamžitou pomoc nebo může nad dítětem nařídít ústavní výchovu.⁴²

Česká republika je na špičce žebříčku v počtu dětí umístěných v institucionální výchově. V Evropské unii je v tomto typu péče umístěno přibližně 140 000 dětí, Česká republika se na tomto počtu podílí téměř 10 % (zhruba 11 000 dětí), ačkoli její podíl na počtu obyvatel EU je asi 2 %.⁴³

Ústavní formy péče u nás mají tradici sahající až do dob Rakousko-uherské monarchie. Obtížnost přechodu na náhradní péči v rodinách, což je proces, který byl v západní Evropě úspěšně zahájen před třemi desítkami let, je způsobena několika faktory. Relativní izolace příslušných subjektů od procesů probíhajících jinde (zřizovatelé a poskytovatelé ústavní péče či příslušní úředníci jsou málo obeznámeni či málo akceptují alternativní systémy péče o ohrožené děti i výsledky výzkumných prací o deprivacích důsledcích ústavní péče). Dalším faktorem může být fakt, že ústavy v některých regionech jsou významnými zaměstnavateli a představa, že případná transformace péče je připraví o práci.

Významným argumentem pro pokračování v dosavadní praxi jsou zdravotnická hlediska, kdy přiměřené hygienické podmínky či strava jsou stavěny nad psychosociální potřeby dítěte. Děti se zdravotním postižením vyžadují zdravotnický kvalifikovaný personál, který nemůže být nahrazen nekvalifikovanou pěstounskou rodinou.⁴⁴

Značná nevýhoda tkví také v roztržitém celém systému péče o ohrožené děti mezi dva resorty státní správy, tedy mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Pro příklady dobré praxe však není nutné chodit daleko. Náš bývalý federální soused může být České republice pro úpravu a praxi v oblasti péče o ohrožené děti jistě inspirovaný. Do působnosti Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny spadá nejen oblast náhradní rodinné péče, ale celá náhradní výchova dětí – tedy také zařízení typu dětských do-

⁴² Kolektiv autorů. *Pěstouni mají právo na služby*. 1. vyd. Praha: Rozum a cit, 2007. s. 64. ISBN neuvedeno.

⁴³ Či je dítě? *Analýza - 11.000 dětí v ČR žije v ústavní péči*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=temata/analyzy/analyzy.html&comment=22>>.

⁴⁴ Matoušek, O. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 60. ISBN 978-80-7367-739-8.

movů a kojeneckých ústavů. Sjednocení tak umožňuje kontinuální a systematickou práci s dítětem v celé oblasti náhradní výchovy s tím, že klade důraz na péči v rodinném prostředí.

V oblasti ústavní výchovy je jistě inspirativní praktický důraz na rozvoj rodinných forem péče, zejména ústavní péče v profesionální rodině. Jedná se o formu ústavní výchovy, kdy je dítě vychováváno v rodině v blízkosti dětského domova.⁴⁵ Profesionální rodina je organizační součástí dětského domova. Jde o domácí prostředí zaměstnance dětského domova, kde se poskytuje péče dětem buďto v rodinném domě nebo v bytě poskytnutém dětským domovem nebo v rodinném domě nebo v bytě, jehož je zaměstnanec vlastníkem, spoluvlastníkem, nájemcem nebo společným nájemcem. Pro provádění profesionálního rodičovství je třeba mimo jiné splňovat kvalifikační předpoklad nejméně úplného středního vzdělání a absolvovat přípravu na profesionální provádění náhradní péče.⁴⁶

Opatření, která mají problém ústavní výchovy a péče o ohrožené děti částečně eliminovat, má přinést připravovaná novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která má vstoupit v platnost od ledna roku 2013. Připravuje se také novelizace zákona 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy, ve znění pozdějších předpisů. Toto jsou kroky, které by měly přinést zásadní přiblížení se západním zemím a žádoucímu trendu v péči o ohrožené děti.

Jedním z prostředků jak lze snižovat počet dětí v ústavní péči, může být také provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

⁴⁵ Kolektiv autorů. *Pěstouni mají právo na služby*. 1. vyd. Praha: Rozum a cit, 2007. s. 175-176. ISBN neuvedeno.

⁴⁶ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. *Sociálno-právna ochrana detí – Profesionálne rodiny*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: < http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/professionalne-rodiny.html?page_id=12846>.

4 OBČANSKÉ SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK

Posláním sdružení je pomoc skupinám obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a pomoc osobám, které se dostaly do těžké životní situace. Prostředky k naplňování tohoto poslání jsou zejména provozování domu na půli cesty a provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.⁴⁷

Cílem sdružení je poskytovat sociální služby klientům se specifickým sociálním handicapem a pomoci tak zlepšit jejich životní situaci.

4.1 Historie Občanského sdružení Heřmánek

Občanské sdružení (dále také jen OS) vzniklo registrací u Ministerstva vnitra České republiky dne 14. 10. 1997⁴⁸, a to za účelem zřízení a provozování domu na půli cesty v Karviné.

V červnu roku 1999 byl pak otevřen Dům na půli cesty Heřmánek (dále také jen DPC) a začala být přijímána první děvčata (v té době bylo ještě zařízení určeno pouze dívkám). Maximálně tehdy bylo možno přijmout 11 dívek. Brzy po zahájení činnosti však nastala akutní potřeba ubytovat také chlapce. Po zvážení všech okolností byly služby rozšířeny o ubytovávání chlapců.

V červenci 2001 byly slavnostně otevřeny nové prostory Heřmánku. Heřmánek má od té doby celkem 14 pokojů, z nichž 6 může být zařízeno jako pokoje dvoulůžkové. Cílová skupina byla v roce 2001 rozšířena také o družské či manželské páry s jedním dítětem do 5 let věku.

V roce 2009 otevřel DPC Heřmánek v Karviné pro své klienty první startovací byt jako další stupeň pomoci a osamostatnění se. Byt je určen klientům, kteří před tím prokážou schopnost plnit si své povinnosti během pobytu přímo v DPC, např. musí pracovat, nemít dluhy apod. Po velmi dobré zkušenosti s tímto typem rozšíření služby sdružení v roce následujícím otevřelo další startovací byt, a to v Havířově.

⁴⁷ Občanské sdružení Heřmánek. *Stanovy Občanského sdružení Heřmánek*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.bermanek2.karvina.info/?menu=279>>.

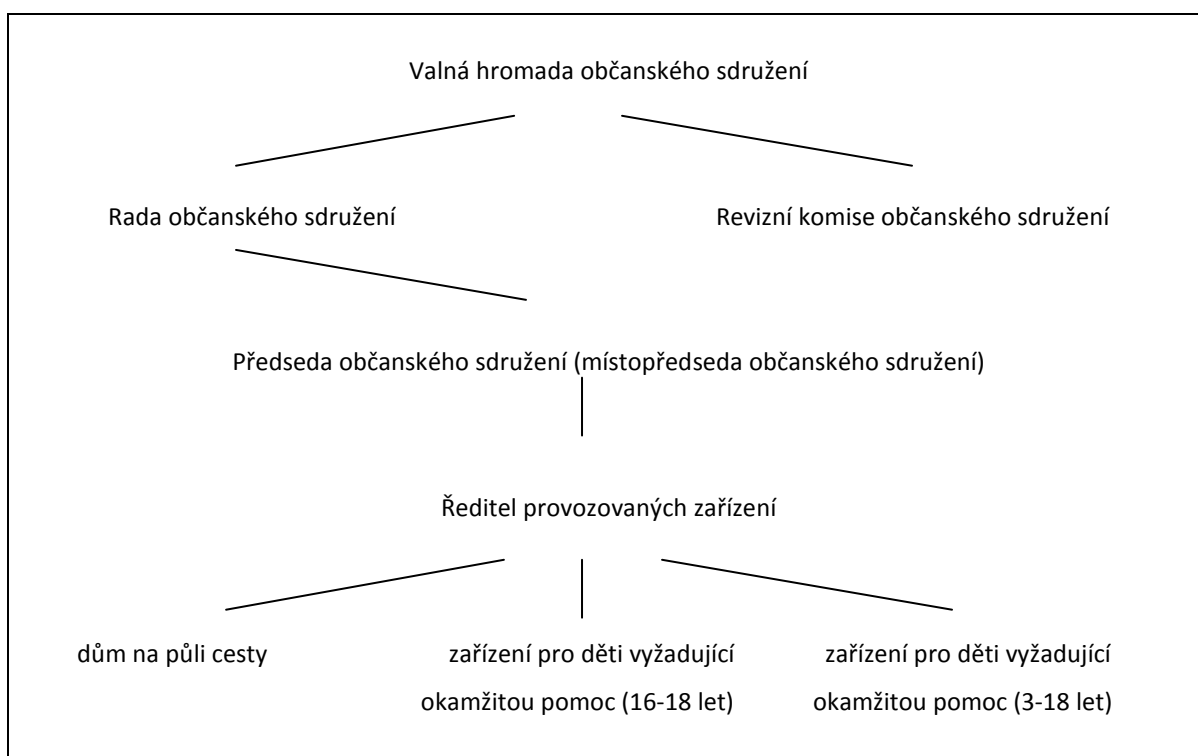
⁴⁸ Ministerstvo vnitra ČR. *Seznam občanských sdružení*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/Default.aspx>>.

V roce 2008 zřídilo Občanské sdružení Heřmánek při domu na půli cesty zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc pro mladistvé blízké zletilosti ve věku od 16 do 18 let. V roce 2009 pak Občanské sdružení Heřmánek zřídilo další Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek, zcela samostatné v nových prostorách, a to pro děti a mládež ve věku již od 3 až do 18 let. Tato zařízení popisují v dalších kapitolách.

4.2 Organizační struktura Občanského sdružení Heřmánek

Občanské sdružení má v současnosti 11 členů. Nejvyšším orgánem sdružení je Valná hromada. Členy Valné hromady jsou všichni členové sdružení. Výkonným orgánem sdružení je Rada sdružení, která má 5 členů. Kontrolním orgánem je pak Revizní komise, která čítá 3 členy. Statutárním orgánem je předseda sdružení, kterého v jeho nepřítomnosti zastupuje místopředseda. Volebním obdobím členů Rady, Revizní komise a předsedy a místopředsedy jsou 3 roky.⁴⁹ V současné době občanské sdružení Heřmánek provozuje tři zařízení, ve kterých pracuje celkem 14 zaměstnanců.

Schéma organizační struktury Občanského sdružení Heřmánek

⁴⁹ Občanské sdružení Heřmánek. *Stanovy Občanského sdružení Heřmánek*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=279>>.

Obrázek č. 2 – Schéma organizační struktury Občanského sdružení Heřmánek

Zdroj: Autor.

4.3 Přejít od poskytování sociálních služeb k sociálně-právní ochraně dětí

Jelikož Občanské sdružení Heřmánek devět let provozovalo dům na půli cesty, tedy následnou péči pro děti z dětských domovů a znalo problematiku této cílové skupiny, jeho členové se rozhodli, že sdružení začne poskytovat služby z druhého konce procesu péče o ohrožené děti, tedy jakousi prevenci ústavní výchovy. Tím se stalo provozování dvou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZpDVOP).

V r. 2008 tedy z výše zmíněných důvodů rozšířil DPC Heřmánek své služby o poskytování služeb také mladistvým ve věku od 16 do 18 let, kterým pro nehody v rodině hrozí umístění do ústavní výchovy (diagnostický ústav, výchovný ústav, dětský domov), a tím vytržení z přirozeného sociálního prostředí. Často totiž bylo sdružení oslovováno s požadavkem na ubytování mladistvého ze strany příbuzných, mladistvých a především úředníků, pracovníků odborů a oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále také jen OSPOD), především města Karviná. Jednalo se o požadavek na umístění osob, které mají víc než 16 let a méně než 18 let. Jejich situace je zpravidla taková, že pobyt v ústavním zařízení by byl pro ně nevhodný a pobyt v biologické rodině je ohrožující.

Důvodem vzniku ZpDVOP Heřmánek byla tedy snaha o zamezení umístění mladistvých do ústavních zařízení, byť často jen na krátkou dobu, těsně před dosažením jejich zletilosti. Často se stávalo, že s mladistvými blízkými zletilosti, bylo při neexistenci takového zařízení, nutno zahájení procesu jejich umístění do zařízení ústavní výchovy. Než proběhl celý soudní proces umístění mladistvého do ústavního zařízení, nečistota se stávalo, že dosáhl zletilosti. V dalším případě se několikrát stalo, že mladistvý byl do dětské domova umístěn na jeden či dva měsíce. Kvůli tak krátké době musel přerušit studium na škole, dostal se do naprosto neznámého prostředí, někdy i mimo Moravskoslezský kraj.

Vedení sdružení dospělo k názoru, že právě služby domu na půli cesty se nejvíce podobají službám, které by právě tyto mladiství potřebovali. Kdo jiný by tedy měl poskytovat takovou službu, když ne právě dům na půli cesty. Motivem tedy byla zčásti také jakási občanská zodpovědnost. Proto se členové sdružení rozhodli, že budou učiněny kroky, které povedou ke zprovoznění takového zařízení. V ne poslední řadě šlo o velkou výzvu a možnost dalšího rozvoje sdružení.

Od 16. 1. 2008 tedy při DPC Heřmánek funguje také Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek pro mladistvé ve věku od 16 do 18 let. Kapacita zařízení jsou 3 lůžka. Toto zařízení je dále v textu označováno jako Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek I.

Pobyt dítěte v ZpDVOP Heřmánek umožní dítěti neztratit kontakt s rodinou a svým přirozeným sociokulturním prostředím, umožní dítěti pokračovat ve studiu a navíc existuje pravděpodobnost, že situace v jeho rodině se stabilizuje natolik, že se dítě může do rodiny vrátit. A to aniž by bylo umístěno v ústavním zařízení.

Dům na půli cesty Heřmánek se tak stal prvním zařízením tohoto druhu v České republice, při kterém bylo provozováno zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Velkou výhodou právě této kombinace je fakt, že s mladistvým, který je zde umístěn v ZpDVOP je prováděna velmi podobná sociální práce, jako s mladými dospělými v DPC, tedy podpora samostatnosti a příprava na život po 18. roce. Pokud mladistvý dosáhne v ZpDVOP zletilosti, může ihned přejít do DPC. A to bez výrazných změn prostředí, znamenajících další možnou deprivaci.

Na základě úspěšného ročního provozu výše uvedeného zařízení bylo občanské sdružení osloveno karvinským odborem sociálně-právní ochrany dětí s žádostí o otevření a provozování ještě jednoho zařízení tohoto typu, nyní však již i pro malé děti od 3 let věku. V té době totiž v celém karvinském okrese fungovalo jediné zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, a to v Prostřední Suché.⁵⁰ Vzhledem k tomu, že karvinský okres má více než 270.000 obyvatel⁵¹, velmi malá kapacita tohoto zařízení byla naprosto nedostačující.

Občanské sdružení Heřmánek se rozhodlo, že toto zařízení provozovat bude a dne 2. 1. 2009 jej tedy otevřelo. Kapacita zařízení je 8 lůžek.⁵² Na rozdíl od prvního ZpDVOP se již toto zařízení nachází v samostatných prostorách a jeho provoz zajišťují další pracov-

⁵⁰ Moravskoslezský kraj. *Seznam zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na území Moravskoslezského kraje*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/kontakty-13101/#organizace>>.

⁵¹ Český statistický úřad. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje*. [online]. prosinec 2011, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z [www](http://www.czso.cz):

<[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/950042A34E/\\$File/801011110105.xls](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/950042A34E/$File/801011110105.xls)>.

⁵² Občanské sdružení Heřmánek. *Historie Občanského sdružení Heřmánek*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=234>>.

níci. Zařízení využívá prostory klasického velkometrážního bytu v běžné zástavbě. To dětem zde umístěným zaručuje co nejpřirozenější a nejrodinnější prostředí. Principy poskytování služeb v tomto zařízení jsou podobné jako v prvním ZpDVOP. Největším rozdílem je pak, vzhledem k věku dětí, zaměření spíše na péči než na samostatnost, jak je tomu v prvně provozovaném zařízení. Toto zařízení je dále v textu označováno jako Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II.

Ukázalo se, že nutnost provozovat ZpDVOP v našem městě byla opodstatněná. Obloženost lůžek v zařízení dosahuje téměř 100%. I přesto museli pracovníci sdružení z kapacitních důvodů jen za první dva roky provozu zařízení odmítnout téměř 130 žádostí o umístění dětí. Z dětí, kterým pomoc byla poskytnuta, se plných 76% buďto vrátilo ke své biologické rodině, bylo předáno do pěstounské péče k rodinným příslušníkům či dosáhlo zletilosti. Zkrátka nemuselo být umístěno do ústavní péče.

4.3.1 Poskytované služby

Dům na půli cesty

Domy na půl cesty poskytují pobytové služby na přechodnou dobu pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež. Služba obsahuje tyto činnosti: poskytnutí ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje za úplatu.⁵³

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc zabezpečuje plné přímé zaopatření dítěte v zařízení spočívající v poskytování ubytování, stravování a ošacení; poskytuje výchovnou péči; zajišťuje poskytnutí zdravotní péče zdravotnickým zařízením, včetně primární zdravotní péče; poskytuje poradenství dítěti, jeho rodičům nebo osobám odpovědným za výchovu dítěte; zajišťuje pomoc při přípravě dětí na školní vyučování a doprovod dětí do školy; vytváří podmínky pro zájmovou činnost dětí; je povinno poskytovat dítěti

⁵³ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Sociální služby*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: < <http://www.mpsv.cz/cs/9> >.

odbornou péči prostřednictvím sociálního pracovníka a psychologa; je povinno vydat vnitřní řád zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který vychází z vymezení činnosti zařízení tímto zákonem.⁵⁴

4.3.1.1 *Dům na půli cesty Heřmánek*

Dům na půli cesty Heřmánek pomáhá mladým lidem ve věku od 18 do 26 let, kteří po dosažení zletilosti opouštějí zařízení ústavní výchovy (diagnostické ústavy, dětské domovy, výchovné ústavy či jiná zařízení pro péči o děti a mládež) nebo odcházejí od pěstounů nebo od rodiny, jež ohrožuje jejich vývoj.

Obrázek č. 3 – Budova sídla Domu na půli cesty Heřmánek

Zdroj: Autor.

Úkolem DPC Heřmánek je prostřednictvím poskytnutí ubytování a dalších služeb změnit nepříznivou životní situaci našich klientů do té míry, aby nebyli nadále závislí na pomoci společnosti, přebrali plnou zodpovědnost za své chování a byli schopni žít „běžným občanským životem.“ Kromě ubytování patří mezi další služby poskytované zařízením nácvik sociálních dovedností klientů (vaření, péče o domácnost, hospodaření s příjmem atd.), poskytování sociálně-právního poradenství, a také zajišťování individuální psychoterapie prostřednictvím externího odborníka. Cílem je také snaha o zapojení klienta

⁵⁴ Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. prosinec 1999, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z [www: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3328>](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3328).

do pracovního procesu. Hlavním prostředkem k naplnění tohoto cíle je naučit klienta pracovními návykům formou tzv. pracovních terapií (simulace zaměstnání).⁵⁵

Dům na půli cesty pro své klienty provozuje také dva startovací byty, které slouží jako další stupeň osamostatnění. Klienti zde získávají cenné zkušenosti tím, že zde již bydlí zcela samostatně a celou domácnost tak musí vést, jako by bydleli ve svém bytě.

Cílovou skupinou zařízení jsou mladí dospělí ve věku 18 - 26 let ze zařízení ústavní výchovy, mladí dospělí ve věku 18 - 26 let z náhradní rodinné péče a mladí dospělí ve věku 18 - 26 let z dysfunkční rodiny. Přijímání jsou dívky, chlapci, nastávající matky, matky s max. dvěma dětmi do max. 5 let věku dítěte (kdy matka splňuje výše uvedené podmínky cílové skupiny), manželské nebo družské páry s max. dvěma dětmi do max. 5 let věku dítěte (kdy alespoň jeden z páru splňuje výše uvedené podmínky cílové skupiny).

Pro přijetí do DPC Heřmánek je dále nutné splňovat následující podmínky. Prožít alespoň část života v zařízení ústavní výchovy nebo v náhradní rodinné péči (dětský domov, výchovný ústav, diagnostický ústav, pěstounská péče) nebo nemít možnost pobytu ve své biologické nebo pěstounské rodině pro její ohrožující prostředí (týrání, domácí násilí, bezdomovectví apod.). Je nutná způsobilost k právním úkonům a podání vlastnoručně podepsané žádosti o bydlení v Heřmánku. Pobyt je vhodný jen pro ty, kteří mají zájem o získání zaměstnání a vlastního bydlení. Kontraindikací je předchozí pobyt v zařízení pro výkon trestu.

Při rozhodování o přijetí je brán ohled na aktuální situaci žadatele (pobyt na ulici, ohrožení v rodině, apod.), prostředí, odkud žadatel přichází (přednost má ústavní výchova) a pořadí dané žádosti v seznamu žadatelů.

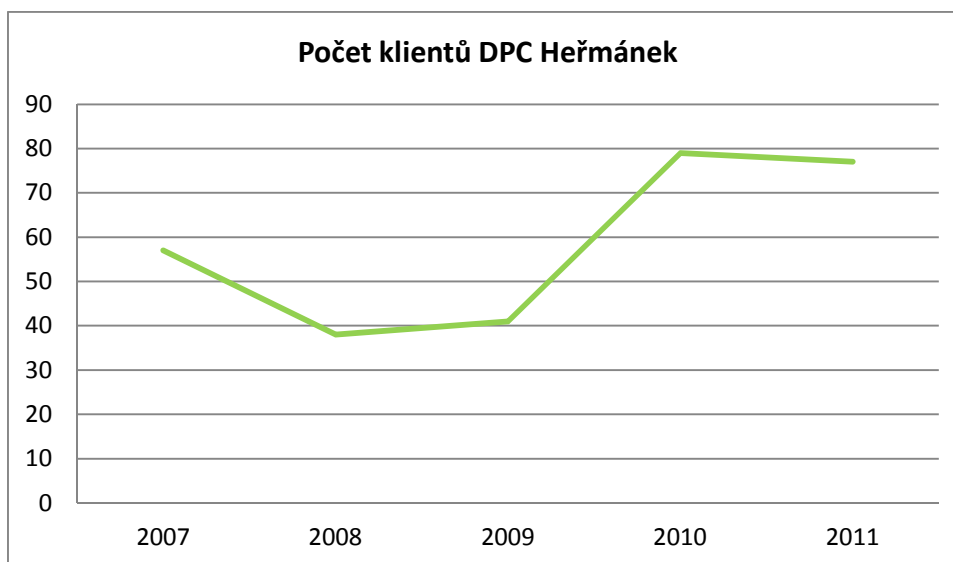
DPC Heřmánek může poskytnout své služby klientům prakticky z celé ČR. Přednost však dává občanům s trvalým pobytem v našem městě a regionu.⁵⁶ DPC Heřmánek nabízí ubytování ve 14 pokojích a ve dvou startovacích bytech. Maximálně je možné ubytovat 21 osob.⁵⁷

⁵⁵ Občanské sdružení Heřmánek. *Poslání domu na půli cesty*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=222>>.

⁵⁶ Občanské sdružení Heřmánek. *Cílová skupina domu na půli cesty*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=236>>.

⁵⁷ Občanské sdružení Heřmánek. *Jak to v Heřmánku chodí....* [online]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=233>>.

V následujícím grafu uvádím počty klientů Domu na půli cesty Heřmánek za posledních pět let, kdy průměrný počet klientů za jeden rok je 61.⁵⁸

Graf č. 1 – Vývoj počtu klientů Domu na půli cesty Heřmánek

Zdroj: Výroční zprávy Občanského sdružení Heřmánek a statistiky jím provozovaných zařízení.

Cílem DPC Heřmánek je umožnit sociálně znevýhodněným mladým lidem získat sociální návyky potřebné pro samostatný život. Toho chce zařízení dosáhnout především tím, že u nich zvyšuje vědomí zodpovědnosti za své chování, schopnost zařizovat si své záležitosti sami, schopnost samostatně vést domácnost a motivaci k získání a udržení zaměstnání.

Dosáhnout výše uvedeného se pracovníci zařízení snaží především tím, že během pobytu klienta v zařízení kladou důraz na:

- schopnost hospodaření se svým příjmem (tzn. měsíční rozpočet vést tak, aby si klient nepůjčoval peníze),
- získání a udržení zaměstnání (tzn. motivování klienta k zapojení se do pracovního procesu),
- vyřizování s úřady především vlastní osobou za podporující pomoci pracovníků,

⁵⁸ Občanské sdružení Heřmánek. *Výroční zprávy Občanského sdružení Heřmánek z let 2007-2011*. [online]. datum neuváděno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=230>>; *statistiky DPC Heřmánek*.

- vyvíjení intenzivní snahy o získání vlastního bydlení (klient má povinnost si požádat v případě možnosti o byt na příslušném úřadu, popř. si hledá podnájem),
- utváření vztahů v přirozeném prostředí (noví známí a přátelé a v případě možnosti, také navázání vztahu s rodinou),
- dodržování hygienických pravidel (osobní hygiena, pravidelné mytí, praní osobního prádla, čistota na pokoji, praní ložního prádla, hygiena při vaření, mytí nádobí po jídle, používání domácí obuvi apod.),
- slušné chování (vůči ostatním ubytovaným, zaměstnancům a dalšímu okolí).⁵⁹

4.3.1.2 *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek I*

Posláním Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek je pomoc mladistvým ve věku od 16 do 18 let, kteří se ocitají v ohrožující situaci. Pobyt dítěte v ZpDVOP Heřmánek umožní dítěti neztratit kontakt s rodinou a svým přirozeným socio-kulturním prostředím, umožní dítěti pokračovat ve studiu na stejné škole a navíc existuje pravděpodobnost, že situace v jeho rodině se stabilizuje natolik, že se dítě může do rodiny vrátit. A to aniž by bylo umístěno v zařízení ústavní výchovy.

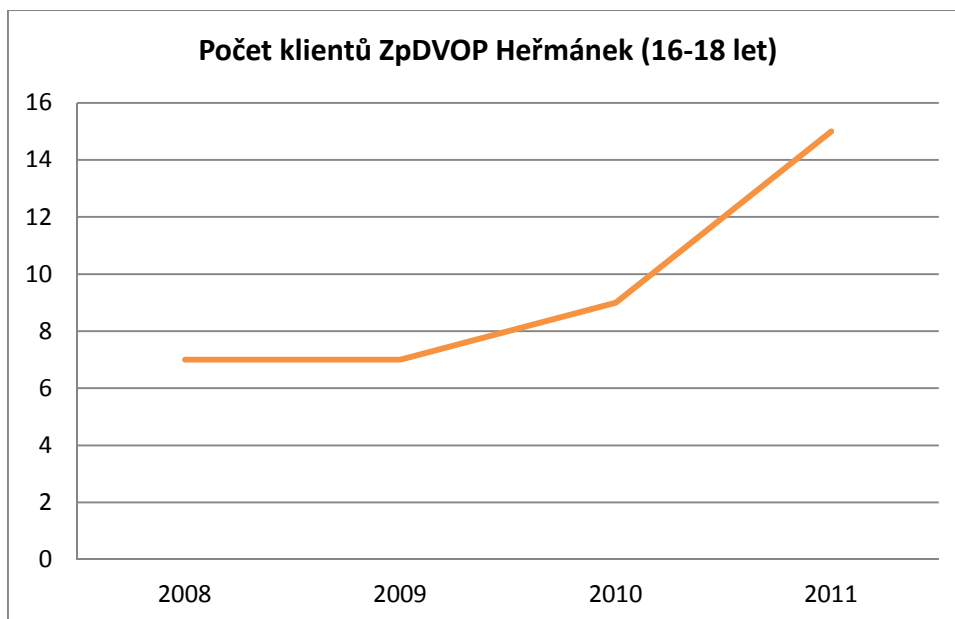
Cílovou skupinou zařízení jsou mladiství ve věku 16 - 18 let, kteří dále nemohou setrvávat v rodině z důvodu nevyhovujícího prostředí, kdy rodiče dítě zanedbávají, nejsou spokojeni jeho materiální, sociální, citové či smyslové potřeby. Existuje či hrozí domácí násilí, týrání dítěte či jsou v rodině časté konflikty. V důsledku toho jim hrozí umístění do zařízení ústavní výchovy (diagnostický ústav, výchovný ústav, dětský domov).

Mladistvý může být do ZpDVOP Heřmánek přijat na základě rozhodnutí soudu, žádosti oddělení sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností, žádosti zákonného zástupce či žádosti mladistvého. Přijetí je možné kdykoliv, v kteroukoliv denní i noční dobu. Provoz zařízení je nepřetržitý. Kapacita zařízení jsou tři mladiství.⁶⁰

V následujícím grafu uvádím počty klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek za čtyři roky existence, kdy průměrný počet klientů za jeden rok je 10.

⁵⁹Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Standard kvality sociální služby poskytované DPC Heřmánek Cíle a způsoby poskytování služeb.*

⁶⁰Občanské sdružení Heřmánek. *Informační leták Dům na půli cesty a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek (příloha).*

Graf č. 2 – Vývoj počtu klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek I

Zdroj: Výroční zprávy Občanského sdružení Heřmánek a statistiky jím provozovaných zařízení.

Úkolem zařízení je zajistit ubytování, stravu, adekvátní péči, emoční podporu, rozvoj a zdravý vývoj dítěte a nácvik sociálních dovedností. Dále je to zajištění lékařské péče, pomoc při vzdělávání (doučování), zajištění psychoterapie, efektivní využití volného času, vedení mladistvých k samostatnosti a příprava pro "běžný" život (vaření, praní, žehlení, jednání s úřady atd.). Důležitou úlohou zařízení je také práce s rodinou a snaha o opětovný návrat dítěte do rodiny.

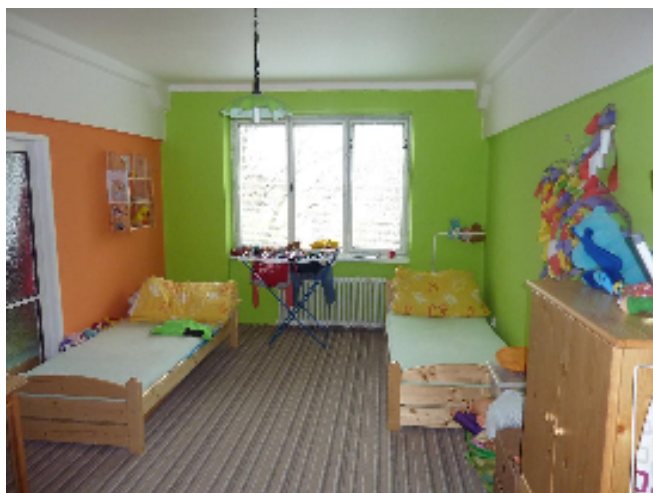
O mladistvé pečují vedoucí sociální pracovnice, čtyři sociální pracovníci-průvodci, kteří klienta provází celým jeho pobytem v Heřmánku a v případě, že mladistvý nestuduje ani nepracuje, také pracovní terapeut.

Rodičům či rodinám mladistvých zařízení nabízí návštěvy mladistvých v Heřmánku, konzultační služby, individuální pohovory, sociálně - právní poradenství apod.⁶¹

⁶¹ Občanské sdružení Heřmánek. *Informační leták Dům na půli cesty a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek (příloha).*

4.3.1.3 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II

Posláním Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek je pomoc dětem a mládeži ve věku od 3 do 18 let, kteří se ocitají v ohrožující situaci. Pobyt dítěte v ZpDVOP Heřmánek umožní dítěti neztratit kontakt s rodinou a svým přirozeným socio-kulturním prostředím, umožní dítěti pokračovat ve studiu na stejné škole a navíc existuje pravděpodobnost, že situace v jeho rodině se stabilizuje natolik, že se dítě může do rodiny vrátit. A to aniž by bylo umístěno v zařízení ústavní výchovy.⁶²

Obrázek č. 4 – Prostory Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II

Zdroj: Autor.

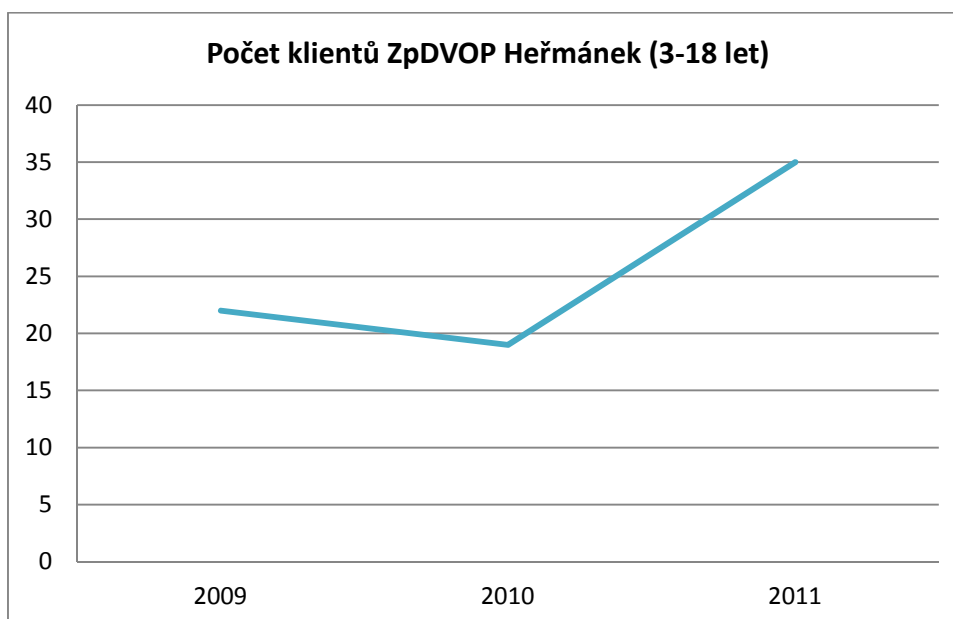
Cílovou skupinou zařízení jsou děti a mládež ve věku 3 - 18 let, kteří dále nemohou setrvávat v rodině z důvodu nevyhovujícího prostředí, kdy rodiče dítě zanedbávají, nespokojují jeho materiální, sociální, citové či smyslové potřeby. Existuje či hrozí domácí násilí, týrání dítěte či jsou v rodině časté konflikty. V důsledku toho jim hrozí umístění do zařízení ústavní výchovy (diagnostický ústav, výchovný ústav, dětský domov).

Dítě může být do ZpDVOP Heřmánek přijato na základě rozhodnutí soudu, žádosti oddělení sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností, žádosti zákonného zástupce či žádosti dítěte. Přijetí je možné kdykoliv, v kteroukoliv denní i noční dobu. Provoz zařízení je nepřetržitý. Kapacita zařízení je osm dětí.⁶³

⁶² Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Poslání ZpDVOP Heřmánek.*

⁶³ Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Cílová skupina ZpDVOP Heřmánek.*

V následujícím grafu uvádím počty klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek za tři roky existence, kdy průměrný počet klientů za jeden rok je 25.

Graf č. 3 – Vývoj počtu klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II

Zdroj: Výroční zprávy Občanského sdružení Heřmánek a statistiky jím provozovaných zařízení.

Úkolem zařízení je zajistit ubytování, stravu, adekvátní péči, emoční podporu, rozvoj a zdravý vývoj dítěte a nácvik sociálních dovedností. Dále je to zajištění lékařské péče, pomoc při vzdělávání (doučování), zajištění psychoterapie, efektivní využití volného času, vedení mladistvých k samostatnosti a příprava pro "běžný" život (vaření, praní, žehlení, jednání s úřady atd.). Důležitou úlohou zařízení je také práce s rodinou a snaha o opětovný návrat dítěte do rodiny.

O děti pečuje vedoucí vychovatelka a čtyři vychovatelé, kteří přímo pečují o dítě po celou dobu jeho pobytu v Heřmánku.

Rodičům či rodinám dětí zařízení nabízí návštěvy mladistvých v Heřmánku, konzultační služby, individuální pohovory, sociálně - právní poradenství apod.⁶⁴

⁶⁴ Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Úkol ZpDVOP Heřmánek.*

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Aby diplomová práce mohla naplnit stanovené cíle, je nutné zjistit relevantní data, která umožní přijmout opatření ke zvýšení informovanosti a případně přizpůsobit činnost provozovaných zařízení požadavkům nejen dětí, ale také pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kteří jsou mnohdy jediným pojítkem mezi pracovníky sdružení a rodinou dítěte.

Vzhledem ke specifickému zaměření zkoumané organizace je také velmi důležité zohlednit otázku důvěry a kvality poskytovaných služeb.

Na základě zjištěných skutečností bude navržen projekt k zefektivnění komunikační strategie Občanského sdružení Heřmánek vedoucí ke zvýšení míry informovanosti a případně také ke zkvalitnění služeb poskytovaných provozovanými zařízeními.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit míru informovanosti pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí na vymezeném území o činnosti Občanského sdružení Heřmánek a jejich názory na činnost provozovaných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Výsledky výzkumu poskytnou vizi pro další směřování jak celé organizace, tak především výše zmíněných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Z výsledků výzkumu budou odvozena opatření na zvýšení míry informovanosti o Občanském sdružení Heřmánek.

5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumným problémem je míra informovanosti pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území o poskytovaných službách pro děti vyžadující okamžitou pomoc Občanským sdružením Heřmánek. Dílčím výzkumným problémem je zjištění názorů pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí na poskytované služby (v případě dostatečné míry informovanosti o poskytované službě).

5.2.1 Hlavní výzkumné otázky

Jaká je míra informovanosti pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území o Občanském sdružení Heřmánek a jím provozovaných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?

Jak pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území hodnotí kvalitu poskytovaných služeb Občanským sdružením Heřmánek, případně jaká jsou jejich doporučení pro další rozvoj služeb?

5.2.2 Vedlejší výzkumné otázky

Jaký mají pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí názor na úlohu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc obecně?

Za jakých podmínek pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc využívají, případně by využívat chtěli?

Jak hodnotí pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí webové stránky Občanského sdružení Heřmánek?

5.3 Výběr výzkumné strategie, metod a technik výzkumu

Jednalo se o kvantitativní výzkum s prvky výzkumu kvalitativního. Prováděn byl prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen v aplikaci VypIno.cz a respondentům byl odkaz na dotazníky rozeslán prostřednictvím emailu na jejich pracoviště. Jelikož autor práce s pracovníky OSPOD neustále spolupracuje, předpokládala se dostatečná návratnost dotazníků.

Dotazník byl sestaven ve spolupráci se zaměstnanci Občanského sdružení Heřmánek a byla využita stávající databáze pracovníků odborů a oddělení sociálně-právní ochrany dětí ve třech dříve zmíněných okresech. Dotazník obsahuje 34 otázek a je přílohou této práce.

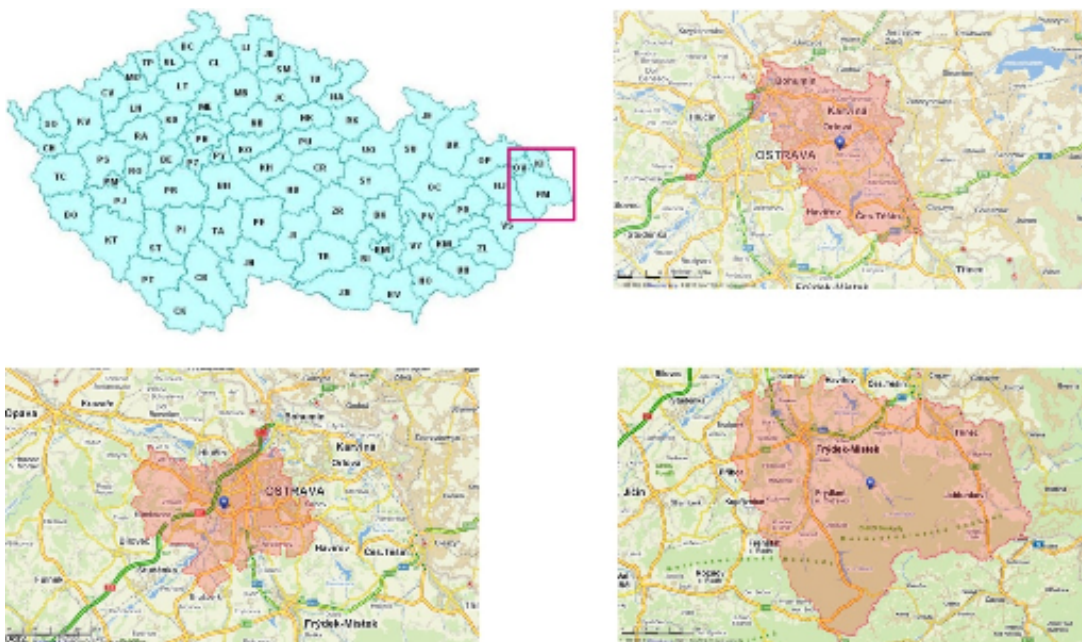
Proběhlo také pilotní ověření dotazníku u malého vzorku pracovníků odboru sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města Karviné.

Jako doplňková technika sběru dat byla použita SWOT analýza vytvořená na základě brainstormingu vedoucích pracovníků občanského sdružení.

5.4 Výběr výzkumného vzorku

Byli osloveni všichni pracovníci odborů či oddělení sociálně-právní ochrany dětí ve všech městech s rozšířenou působností či s pověřeným obecním úřadem ve třech okresech Moravskoslezského kraje (Karviná, Ostrava, Frýdek-Místek). Z tříleté praxe provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je zřejmé, že do těchto oblastí má zařízení dosah. Naprosto nejčastějším způsobem příjmu dítěte do ZpDVOP Heřmánek je příjem na

základě žádosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností. Právě z tohoto důvodu byli respondenty tohoto výzkumu pracovníci těchto orgánů. Počet respondentů byl odhadován na 170.

Obrázek č. 5 – Mapa zacílení výzkumu a výběru výzkumného vzorku

Zdroj: www.mapy.cz.

5.5 Analýza dat a interpretace výsledků výzkumu

Během dotazníkového šetření, které probíhalo měsíc a půl, se ukázalo, že návratnost od těch odborů sociálně-právní ochrany dětí, se kterými nejvíce organizace spolupracuje, byla velmi vysoká. Jednalo se o města Karviná, Havířov a Orlová. Nižší návratnost dotazníků nastala v případech odborů sociálně-právní ochrany dětí, se kterými organizace spolupracuje pouze okrajově (Ostrava, Frýdek-Místek, Třinec, Bohumín, Český Těšín, Jablunkov a Frýdlant nad Ostravicí).

Celkem se podařilo získat 85 vyplněných dotazníků, osloveno bylo 172 respondentů. Návratnost tedy činí 49,42%.

5.5.1 Analýza dat a interpretace výsledků dotazníkového šetření

Dotazník byl sestaven tak, že měl u respondentů nejprve v obecné rovině zjistit postoje k problematice ohrožených dětí a jejich umístování do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Dále měl za cíl zjistit konkrétní osobní zkušenosti a očekávání respondentů od těchto zařízení. Další část dotazníku již pak byla věnována Občanskému sdružení

Heřmánek a jím provozovaným zařízením. Tato část dotazníku měla za cíl zjistit míru povědomí o organizaci a konkrétních sužbách provozovaných zařízení. Dále pak měla za cíl zjištění konkrétních zkušenosti s těmito zařízeními, očekávání respondentů a zjištění zpětné vazby týkající se kvality poskytovaných služeb. V závěru dotazníku se pak respondenti vyjadřovali také ke kvalitě a zpracování webových stránek občanského sdružení jako k významnému propagačnímu a komunikačnímu nástroji. Přehled vyhodnocení jednotlivých otázek včetně grafů tvoří přílohu této práce.

Odpovědi na otázky budou interpretovány ve vztahu k výše uvedeným oblastem.

Nejvyšší návratnost dotazníků byla od pracovníků odboru sociálně-právní ochrany dětí města Karviné (85%), následovali pracovníci města Orlová (79%) a města Havířov (73%). Naopak nejnižší návratnost dotazníků byla z měst Frýdek-Místek (23%), Třinec (44%) a Frýdlant nad Ostravicí (50%).

5.5.1.1 Demografické informace

POHLAVÍ	Žena		Muž	
	abs. četnost	v %	abs. četnost	v %
VĚK				
Méně než 25 let	3	4	0	0
25 – 30 let	9	11	0	0
31 – 40 let	29	34	1	1
41 – 50 let	25	29	3	4
Víc než 50 let	14	16	1	1
CELKEM	80	94	5	6

Tabulka č. 1 – Shrnutí demografických informací - pohlaví, věk

Zdroj: Autor. Výzkum.

94% respondentů výzkumu tvořily ženy, muži se zapojili zbylými 6%. Tento poměr je způsoben obecným poměrem zastoupením pracovníků a pracovníků v zaměstnáních zaměřených na poskytování sociálních služeb. Vzhledem k tomuto faktu již dále nebudu interpretovat výsledky dotazníkového šetření ve vztahu k pohlaví respondentů.

Největší zastoupení měli respondenti ve věku od 31 do 40 let (35%), následovali respondenti mezi 41. a 50. rokem života (33%) a pomyslnou třetí příčku zaujali respondenti, kterým bylo více jak 50 let (17%). Naopak nejméně bylo nejmladších respondentů, tedy ve věku do 25 let (4 %).

DÉLKA PRAXE NA OSPOD	Méně než 1 rok		1 – 3 roky		Déle než 3 roky	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
MÍSTO PŮSOBNÍ						
Karviná	1	1	2	2	14	17
Orlová	0	0	4	5	7	8
Haviřov	1	1	2	2	13	15
Ostrava	0	0	4	5	17	20
Bohumín	0	0	1	1	4	5
Český Těšín	0	0	0	0	4	5
Jablunkov	0	0	0	0	2	2
Frýdlant nad Ostravicí	1	1	0	0	1	1
Třinec	0	0	0	0	4	5
Frýdek-Místek	0	0	0	0	3	4
CELKEM	3	3	13	15	69	82

Tabulka č. 2 – Shrnutí demografických informací - délka praxe na OSPOD, místo působení

Zdroj: Autor. Výzkum.

Nejvíce respondentů bylo z Ostravy, dále pak z Karviné a Haviřova. 82% dotazovaných pracovalo na odděleních či odborech SPOD více jak 3 roky, pouze 3% respondentů zde pracuje kratší dobu než jeden rok.

Místo působení respondentů je vzhledem k cílům výzkumu důležitým údajem. V interpretaci výsledků dotazníkového šetření se tedy vztahy právě k této proměnné budou i nadále zabývat. Důležitost místa působení respondentů spočívá v případném zacílení případných přijatých opatření vedoucích ke zvýšení povědomí o občanském sdružení.

Graf č. 4 – Shrnutí demografických informací - nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Autor. Výzkum.

Nejvíce respondentů dosáhlo vysokoškolského vzdělání (54%), naopak pouhých necelých 6% respondentů disponuje pouze středoškolským vzděláním.

5.5.1.2 Obecné postoje k ZpDVOP

Graf č. 5 – Důležitost existence ZpDVOP v systému SPOD

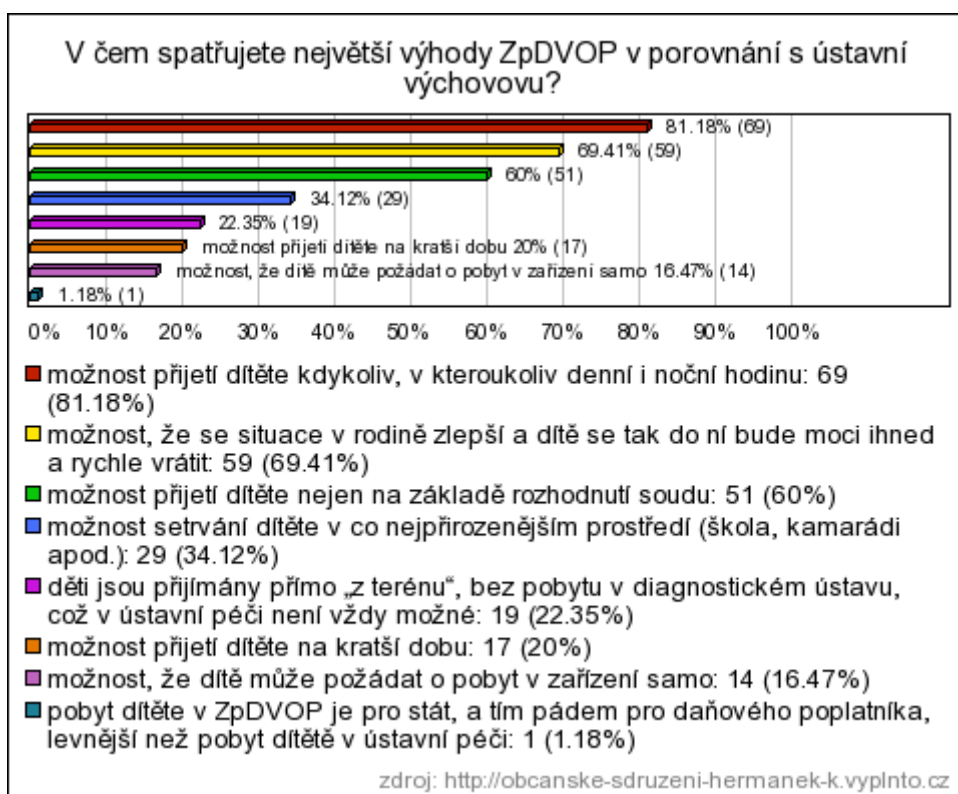
Zdroj: Autor. Výzkum.

Graf č. 6 – Usnadnění práce pracovníkům OSPOD díky existenci ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že všichni respondenti, bez ohledu na město, ve kterém působí, věk, pohlaví, délku praxe, pracovní pozici i vzdělání, považují existenci zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc za nezbytnou. Naprosto všichni dotazovaní uvedli, že zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc usnadňují jejich práci.

Graf č. 7 – Žebříček největších vnímaných výhod ZpDVOP v porovnání s ústavní výchovou

Zdroj: Autor. Výzkum.

Za největší výhodu ZpDVOP oproti ústavní výchově respondenti považují možnost přijetí dítěte kdykoliv, v kteroukoliv denní i noční hodinu, dále možnost, že se situace v rodině zlepší a dítě se tak do ní bude moci ihned a rychle vrátit, a třetí nejčastější odpovědí byla možnost přijetí dítěte nejen na základě rozhodnutí soudu.

Graf č. 8 – Vnímaný stav kapacity ZpDVOP v místech působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

KAPACITA VE MĚSTĚ JE DOSTATEČNÁ	Ano		Ne	
	abs.	v %	abs.	v %
MÍSTO PŮSOBENÍ	abs.	v %	abs.	v %
Karviná	4	5	13	15
Orlová	0	0	11	13
Havířov	1	1	15	17
Ostrava	4	5	17	20
Bohumín	1	1	4	5
Český Těšín	1	1	3	4
Jablunkov	1	1	1	1
Frýdlant nad Ostravicí	0	0	2	2
Třinec	0	0	4	5
Frýdek-Místek	0	0	3	4
CELKEM	12	14	73	86

Tabulka č. 3 – Korelace vnímaného stavu kapacity ZpDVOP a míst působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

86% respondentů se domnívá, že kapacita ZpDVOP ve městě, kde působí, je nedostačující. Nejvíce odpovědí kladných uvedli respondenti z Ostravy. To nasvědčuje tomu, že poptávka po místech pro ohrožené děti je v Karvině alespoň částečně pokryta právě provozováním ZpDVOP Heřmánek, resp. v Ostravě dalšími ZpDVOP provozovanými jinými poskytovateli. Naopak všichni respondenti z Orlové, Frýdlantu nad Ostravicí, Jablunkova a Frýdku-Místku vnímají kapacitu ZpDVOP ve městě svého působení za nedostačující.

NAVÝŠENÍ KAPACITY V MÍSTĚ PŮSOBENÍ	1 – 5 míst		6 – 10 míst		Více než 10 míst	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Karviná	8	11	4	6	1	1
Orlová	2	3	8	11	1	1
Haviřov	10	14	3	4	2	3
Ostrava	7	10	4	6	6	9
Bohumín	3	4	0	0	1	1
Český Těšín	1	1	1	1	1	1
Jablunkov	1	1	0	0	0	0
Frýdlant nad Ostravicí	2	3	0	0	0	0
Třinec	4	6	0	0	0	0
Frýdek-Místek	1	1	1	1	1	1
CELKEM	39	54	21	29	13	17

Tabulka č. 4 – Korelace požadovaného navýšení kapacity ZpDVOP a míst působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

54% z těch, kteří považují kapacitu za nedostačující, se domnívá, že by se kapacita ZpDVOP v jejich městě měla zvýšit o 1 až 5 míst.

Graf č. 9 – Povědomí o počtech ZpDVOP v místech působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

Všichni respondenti uvedli, že vědí, kolik se v jejich městě nachází ZpDVOP. Ani jeden respondent si nevybral možnost, že neví, zda se ve městě, kde pracuje, nachází nějaké ZpDVOP. Plných 18 respondentů však počty zařízení ve svých městech uvedlo ne-

správně. 17 z nich bylo z Ostravy. Z Karviné uvedli nepřesně tento údaj 3 pracovníci. Věděli, že ZpDVOP v Karviné existuje, avšak uvedli, že zde je jen jedno, nikoliv dvě. Dva z těchto tří respondentů však uvedli délku praxe kratší než 1 rok, což může znamenat, že zde pracují příliš krátkou dobu na to, aby se stihli seznámit se službami poskytovanými ve městě. Tento fakt také může nasvědčovat tomu, že ZpDVOP jsou často provozována při další sociální službě či při dětském domově, což může být pro mnoho lidí, včetně odborníků nečitelné.

5.5.1.3 Zkušenosti respondentů se ZpDVOP

Graf č. 10 – Počet umístěných dětí respondenty do ZpDVOP v minulém roce

Zdroj: Autor. Výzkum.

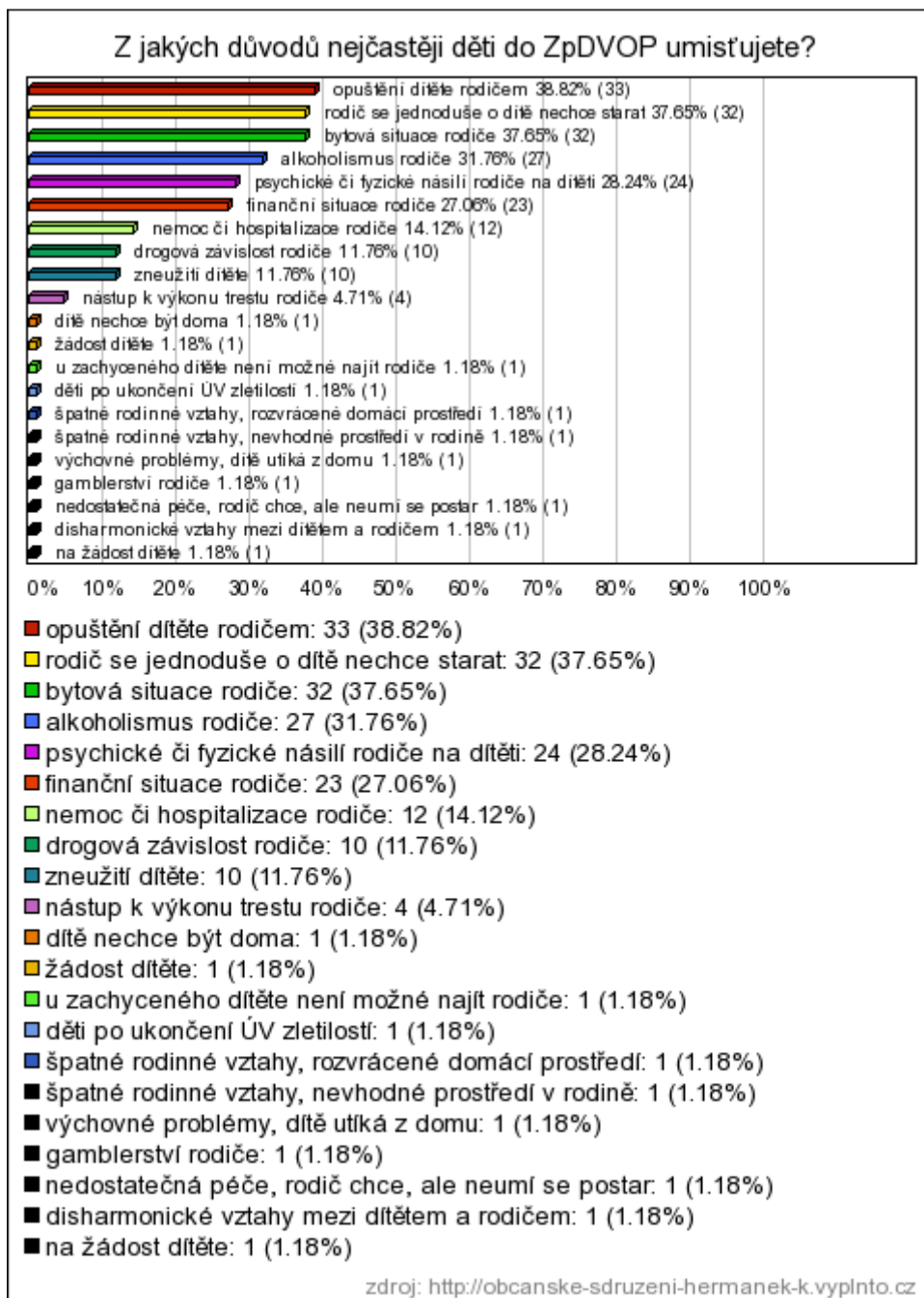
Téměř 59% respondentů umístilo v minulém roce do ZpDVOP jedno až pět dětí.

UMÍSTĚNÍ DĚTÍ DO ZpDVOP	Umístili v předchozím roce		Potřeba umístit	
	abs. četnost	v %	abs. četnost	v %
VĚK DĚTÍ				
Do 3 let	10	17	18	21
4 – 10 let	26	43	33	39
11 – 15 let	15	25	15	18
16 – 18 let	9	15	19	22
CELKEM	60	100	85	100

Tabulka č. 5 – Korelace věku dětí umístěných respondenty do ZpDVOP v minulém roce a věku dětí, pro něž by respondenti potřebovali více míst

Zdroj: Autor. Výzkum.

Nejčastěji byly umísťovány děti ve věkové kategorii od 4 do 10 let (43%). I přesto, že děti v této věkové kategorii bylo nejvíce do zařízení umístěno, vedou i ve statistice těch dětí, které by respondenti potřebovali nejčastěji umístit, ale z kapacitních důvodů to není možné, tuto variantu uvedlo 39% dotazovaných. 22% respondentů by pak nejčastěji potřebovalo umístit děti blízké zletilosti, tedy ve věku od 16 do 18 let.

Graf č. 11 – Žebříček nejčastějších důvodů umísťování dětí do ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Třemi nejčastějšími důvody, proč jsou děti umístovány do zařízení, jsou opuštění dítěte rodičem, bytová situace rodiče a případ, kdy se rodič jednoduše o dítě nechce starat.

Graf č. 12 – Délka pobytu umístěných dětí v ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Nejčastěji jsou děti do zařízení umístovány na dobu od jednoho do tří měsíců.

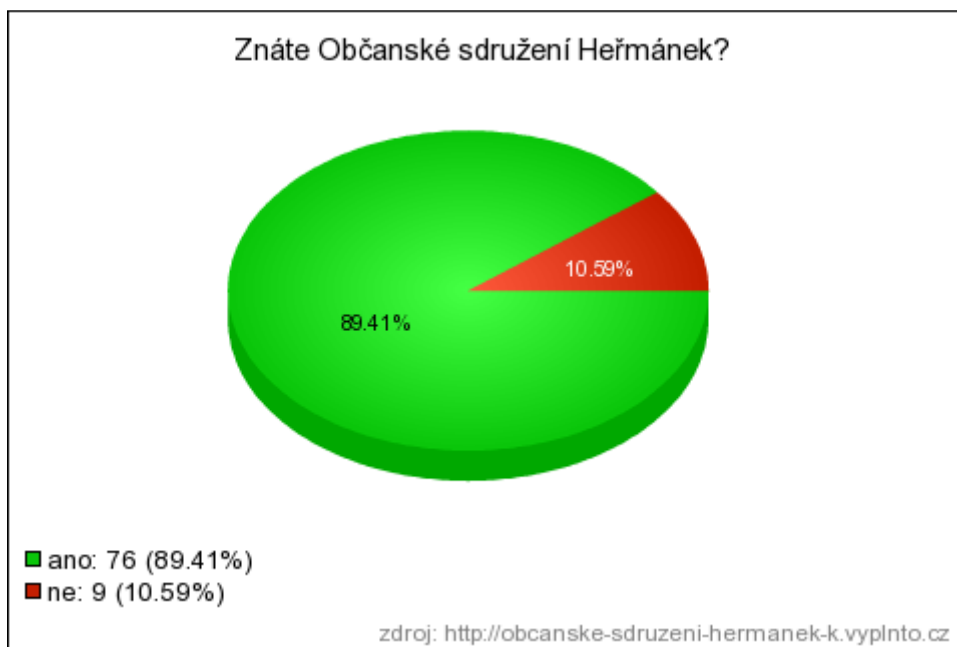
UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE DO MÍSTA JEHO TRVALÉHO POBYTU	Ano		Ne	
	abs.	v %	abs.	v %
MÍSTO PŮSOBNÍ				
Karviná	14	16	3	4
Orlová	3	4	8	9
Havířov	11	13	5	5
Ostrava	17	20	4	5
Bohumín	2	2	3	4
Český Těšín	0	0	4	5
Jablunkov	0	0	2	2
Frýdlant nad Ostravicí	0	0	2	2
Třinec	1	1	3	4
Frýdek-Místek	0	0	3	4
CELKEM	48	56	37	44

Tabulka č. 6 – Korelace úspěšnosti umístění dětí do místa jejich trvalého pobytu a místa působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

U odpovědi na tuto otázku nastala zajímavá situace, kdy se pole respondentů rozdělilo téměř na polovinu. Jednalo se o odpověď na otázku, zda se respondentům vždy daří umístit dítě do ZpDVOP do města, ve kterém má dítě trvalé bydliště. Kladné odpovědi, tedy vždy nebo téměř vždy, označilo 56 % dotazovaných. Naopak odpovědi, kdy se nedaří takto dítě umístit nikdy či jen zřídka kdy, označilo 44 %. V první skupině samozřejmě byli převážně ti respondenti, v jejichž městech se ZpDVOP nachází a ve druhé nikoliv. Karvinští respondenti uvedli, že vždy či téměř vždy se jim daří umístit dítě do města, ve kterém má trvalé bydliště, ve více jak 82%.

5.5.1.4 Občanské sdružení Heřmánek – informovanost

Graf č. 13 – Povědomí o Občanském sdružení Heřmánek

Zdroj: Autor. Výzkum.

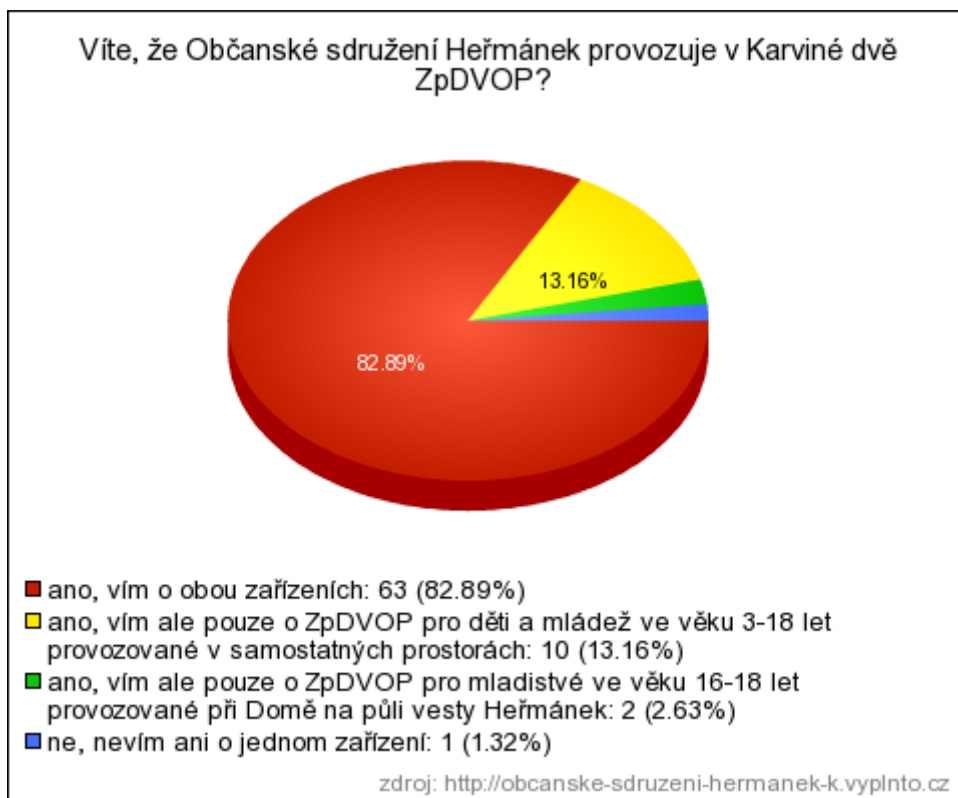
Téměř 90 % respondentů zná Občanské sdružení Heřmánek. Neznalo jej pouze pět dotazovaných z Ostravy, dva z Třince a po jednom z Frýdlantu nad Ostravicí a z Karviné. Respondent z Karviné, který Občanské sdružení Heřmánek neznal, uvedl praxi na odboru sociálně-právní ochrany dětí kratší než jeden rok. Mohl zde tedy nastoupit teprve před velmi krátkou dobou.

Graf č. 14 – Žebříček nejčastějších zdrojů povědomí o Občanském sdružení Heřmánek

Zdroj: Autor. Výzkum.

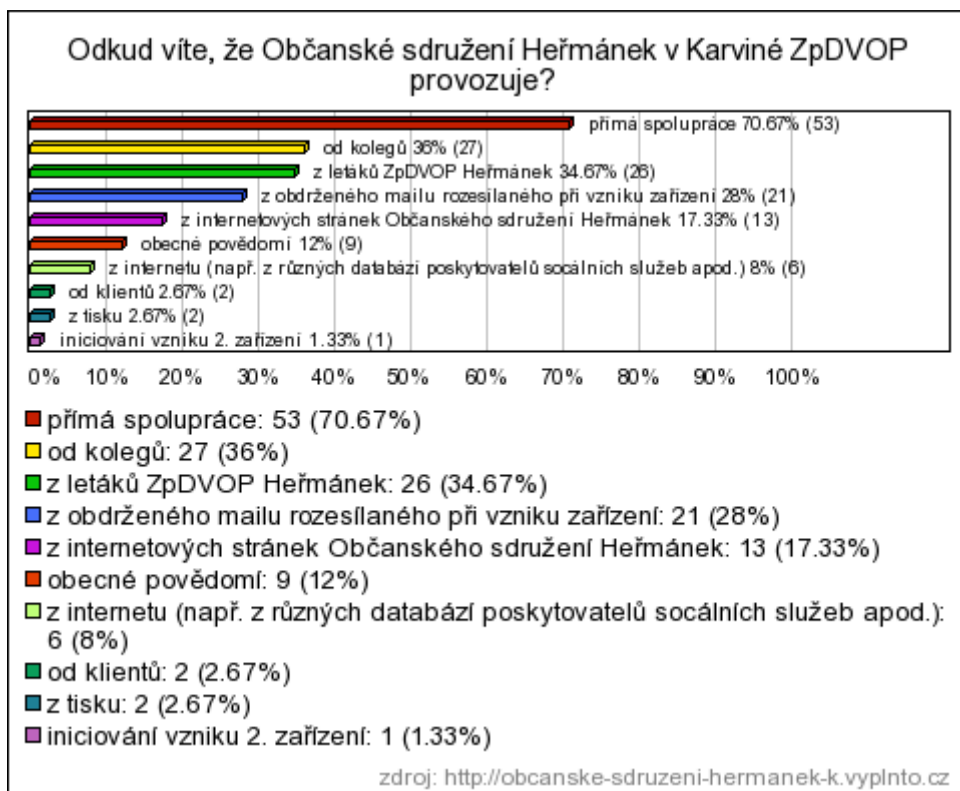
Nejvíce respondentů zná Občanské sdružení Heřmánek díky přímé spolupráce s ním. Dále pak z jeho letáků. Následuje znalost sdružení od kolegů a z internetových stránek sdružení.

Graf č. 15 – Povědomí o provozovaných ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

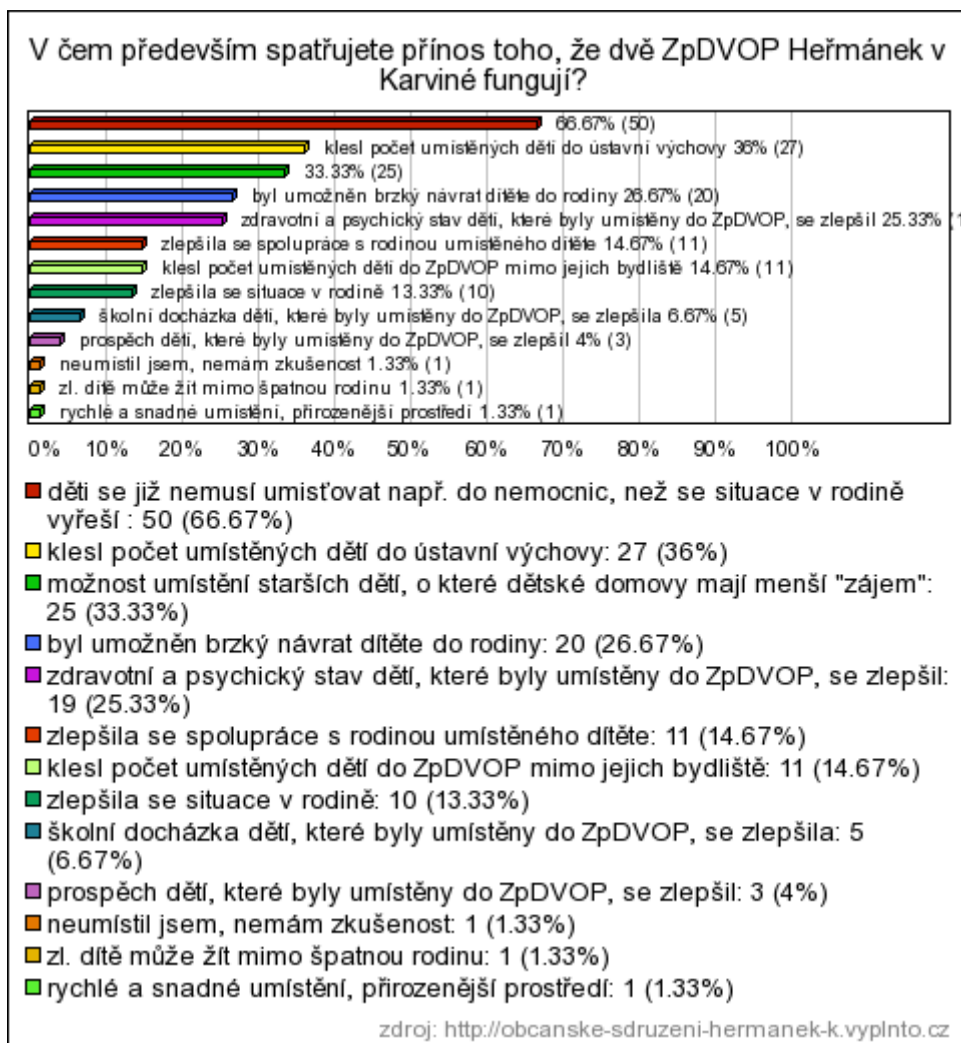
Občanské sdružení Heřmánek v Karviné provozuje celkem dvě ZpDVOP. O tomto faktu vědělo téměř 83% respondentů, kteří sdružení znají. Že Občanské sdružení Heřmánek provozuje pouze jedno zařízení, se domnívalo necelých 16% dotazovaných (osm respondentů z Ostravy, dva z Třince, jeden z Havířova a jeden z Karviné). Pouze jeden respondent (Ostrava) nevěděl, že Občanské sdružení Heřmánek provozuje ZpDVOP.

Graf č. 16 – Žebříček nejčastějších zdrojů povědomí o provozovaných ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

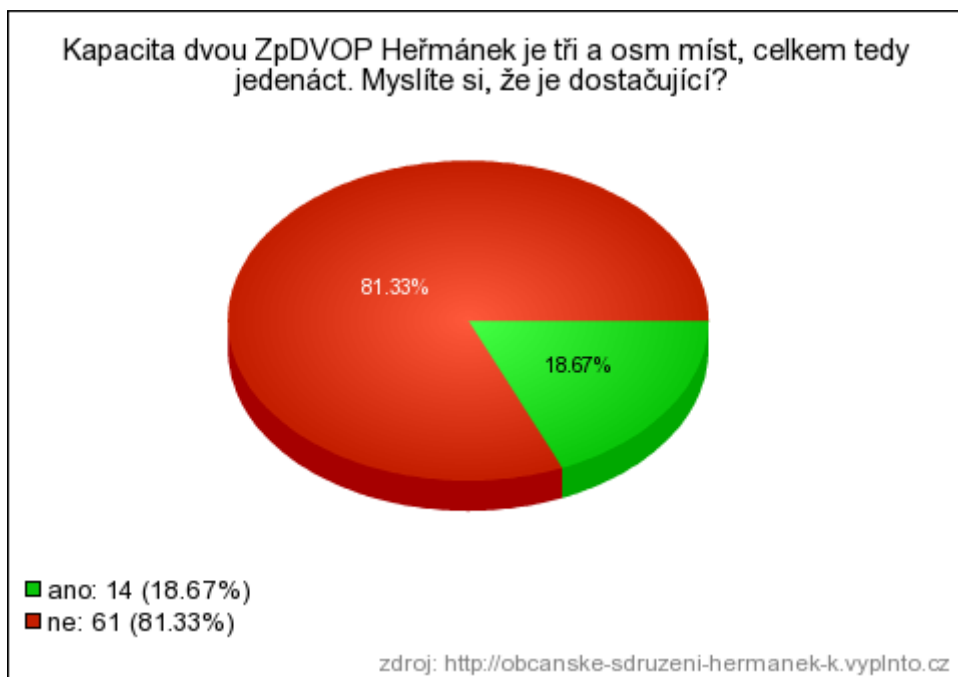
Nejvíce dotazovaných ví o tomto faktu díky přímé spolupráci, dále od svých kolegů a z letáků zařízení. Při vzniku zařízení byl Občanským sdružením Heřmánek všem pracovníkům odborů a oddělení sociálně-právní ochrany dětí v celém Moravskoslezském kraji zaslán informační mail o jejich vzniku. Tato odpověď byla čtvrtou nejčastější.

Graf č. 17 – Žebříček největších přínosů plynoucích z existence provozovaných ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Za největší přínos existence dvou Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek v Karviné respondenti považují fakt, že děti se již nemusí umisťovat např. do nemocnic, než se situace v rodině vyřeší, že klesl počet umístěných dětí do ústavní výchovy a dále možnost umístění starších dětí, o které dětské domovy mají menší "zájem".

Graf č. 18 – Vnímaný stav kapacity dvou provozovaných ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Více jak 81% dotazovaných považuje kapacitu dvou ZpDVOP Heřmánek za nedostatečnou. Tomu nasvědčují také údaje ze statistik zařízení, kdy jen za první dva roky provozu těchto zařízení, muselo být odmítnuto téměř 130 žádostí o umístění ohroženého dítěte.

VĚKOVÁ KATEGORIE DĚTÍ	Do 15 let		15 – 18 let		Bez omezení	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
POŽADOVANÉ NAVÝŠENÍ KAPACITY						
O 1 – 2 místa	0	0	0	0	0	0
O 3 – 5 míst	5	8	2	3	20	33
O 6 – 10 míst	1	2	3	5	20	33
O více než 10 míst	1	2	2	3	7	11
CELKEM	7	12	7	11	47	77

Tabulka č. 7 – Korelace požadavků navýšení kapacity provozovaných ZpDVOP a věkového rozmezí dětí, kterého by se navýšení mělo týkat

Zdroj: Autor. Výzkum.

Nejčastěji respondenti uváděli požadavek na zvýšení kapacity o 3 až 5 míst. Nejvíce by respondentům vyhovovala varianta, kdyby nová místa nebyla omezena věkem dětí, a bylo by tedy možné přijmout děti v jakékoliv věkové kategorii.

5.5.1.5 Občanské sdružení Heřmánek – kvalita poskytovaných služeb

OBLAST KVALITY	Komunikace s pracovníky ZpDVOP		Proces přijetí dítěte do ZpDVOP		Spolupráce s pracovníky při pobytu dítěte v ZpDVOP		Kvalita poskytované péče	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1	43	92	38	81	43	92	37	79
2	3	6	8	17	3	6	9	19
3	0	0	1	2	0	0	0	0
4	1	2	0	0	1	2	1	2
5	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	47	100	47	100	47	100	47	100

Tabulka č. 8a – Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality

v ZpDVOP Heřmánek I

Zdroj: Autor. Výzkum.

OBLAST KVALITY	Zázemí (prostory a vybavenost)		Spokojenost dětí v ZpDVOP		Místní dostupnost		Celkový dojem ze ZpDVOP	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1	30	64	33	70	25	53	34	72
2	12	26	10	21	14	30	11	24
3	3	6	3	6	7	15	2	4
4	2	4	1	2	1	2	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	47	100	47	100	47	100	47	100

Tabulka č. 8b – Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality

v ZpDVOP Heřmánek I

Zdroj: Autor. Výzkum.

Ve všech oblastech kvality činnosti zařízení byla nejčastější odpovědí známka 1, tedy výborně (vždy více jak 64%), pouze u možnosti „místní dostupnost“ zvolilo známku 1 pouze 53% respondentů, i zde však byla tato známka nejčastější.

Nejlépe hodnocenými oblastmi byly komunikace s pracovníky ZpDVOP, spolupráce s pracovníky při pobytu dítěte v ZpDVOP a proces přijetí dítěte do ZpDVOP. Nejhorší byla hodnocena místní dostupnost.

OBLAST KVALITY	Komunikace s pracovníky ZpDVOP		Proces přijetí dítěte do ZpDVOP		Spolupráce s pracovníky při pobytu dítěte v ZpDVOP		Kvalita poskytované péče	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1	42	94	41	91	43	96	39	87
2	2	4	3	7	1	2	4	9
3	1	2	1	2	1	2	2	4
4	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	45	100	45	100	45	100	45	100

Tabulka č. 9a – Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality

v ZpDVOP Heřmánek II

Zdroj: Autor. Výzkum.

OBLAST KVALITY	Zázemí (prostory a vybavenost)		Spokojenost dětí v ZpDVOP		Místní dostupnost		Celkový dojem ze ZpDVOP	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1	29	65	30	67	29	65	38	85
2	14	31	13	29	10	22	6	13
3	2	4	2	4	6	13	1	2
4	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	45	100	45	100	45	100	45	100

Tabulka č. 9b – Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality

v ZpDVOP Heřmánek II

Zdroj: Autor. Výzkum.

Ve všech oblastech kvality činnosti zařízení byla nejčastější odpovědí známka 1, tedy výborně (vždy více jak 65%).

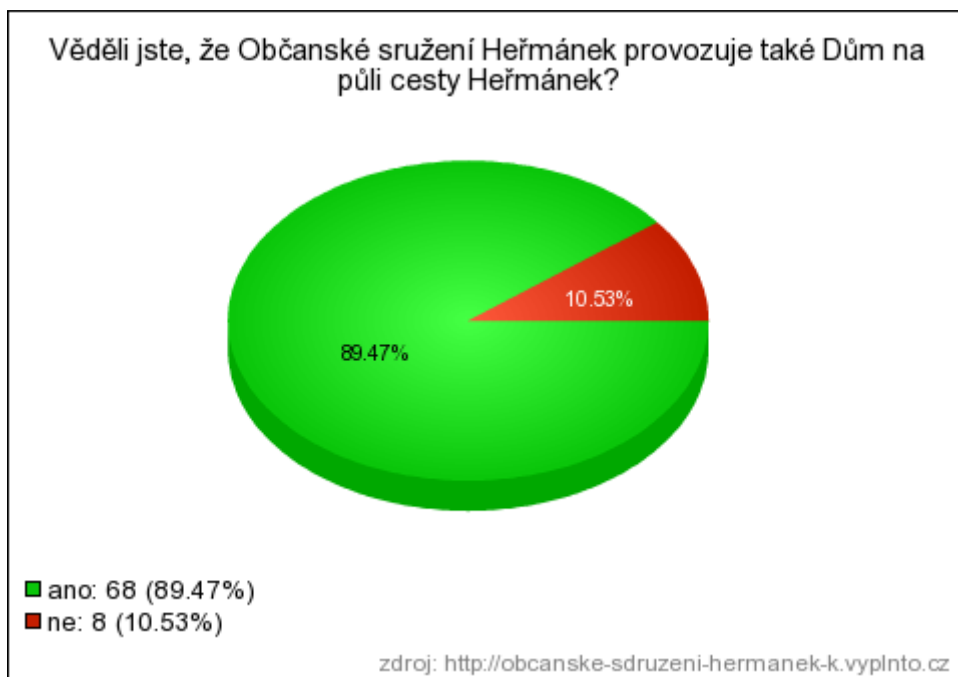
Nejlépe hodnocenými oblastmi byly spolupráce s pracovníky při pobytu dítěte v ZpDVOP, komunikace s pracovníky ZpDVOP a proces přijetí dítěte do ZpDVOP. Nejhorší byla hodnocena opět místní dostupnost.

Graf č. 19 – Žebříček nejčastějších doporučení pro zvýšení kvality poskytovaných ZpDVOP

Zdroj: Autor. Výzkum.

Co se doporučení týká, nejvíce by respondenti uvítali zvýšení kapacity zařízení, uspořádání exkurzí v ZpDVOP a besed s pracovníky ZpDVOP, tedy bližší představení služby a konkrétních činností a postupů. Dalšími nejčastějšími odpověďmi byly větší propagace zařízení a zintenzivnění práce ZpDVOP s rodinou umístěného dítěte.

Graf č. 20 – Povědomí o provozovaném DPC

Zdroj: Autor. Výzkum.

Téměř 90 % respondentů, kteří znají Občanské sdružení Heřmánek, vědělo, že sdružení provozuje také dům na půli cesty. Z osmi dotazovaných, kteří o tomto faktu nevěděli, je šest z Ostravy a dva z Třince.

5.5.1.6 Občanské sdružení Heřmánek – webové stránky

NAVŠTÍVENÍ WEBOVÝCH STRÁNEK SDRUŽENÍ	Ano		Ne	
	abs.	v %	abs.	v %
MÍSTO PŮSOBENÍ				
Karviná	8	11	8	11
Orlová	10	13	1	1
Havířov	15	19	1	1
Ostrava	9	12	7	9
Bohumín	3	4	2	3
Český Těšín	4	5	0	0
Jablunkov	2	3	0	0
Frýdlant nad Ostravicí	1	1	0	0
Třinec	0	0	2	3
Frýdek-Místek	2	3	1	1
CELKEM	54	71	22	29

Tabulka č. 10 – Korelace navštívení webových stránek občanského sdružení a místa působení respondentů

Zdroj: Autor. Výzkum.

71% respondentů již někdy navštívilo webové stránky občanského sdružení. Nejvíce těch, kteří stránky navštívili, bylo z Havířova. Naopak nejvíce respondentů, kteří stránky nenavštívili, bylo z Karviné.

OBLAST KVALITY	Nalezení skrz vyhledávačů		Dostatek informací		Přehlednost, srozumitelnost		Aktuálnost		Vzhled stránek		Celkový dojem	
	abs	v %	abs	v %	abs	v %	abs	v %	abs	v %	abs	v %
1	39	72	40	74	41	76	34	63	39	72	40	74
2	12	22	12	22	9	17	16	29	12	22	12	22
3	2	4	0	0	3	5	2	4	2	4	1	2
4	1	2	2	4	1	2	2	4	1	2	1	2
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	54	100	54	100	54	100	54	100	54	100	54	100

Tabulka č. 11 – Hodnocení jednotlivých oblastí zpracování webových stránek občanského sdružení

Zdroj: Autor. Výzkum.

Všechny oblasti kvality zpracování webových stránek byly z více jak 72% hodnoceny známkou 1, tedy výborně. Pouze aktuálnost stránek byla hodnocena známkou 1 jen v 63%, i zde však byla tato známka nejčastější.

5.5.2 Analýza dat a interpretace výsledků SWOT analýzy

SWOT analýza je metodou analýzy, pomocí které je možné v organizaci identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats). S její pomocí je možné komplexně vyhodnotit fungování organizace, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. Je součástí strategického plánování společnosti. Základ metody spočívá v klasifikaci a hodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř výše uvedených základních skupin. Vzájemnou interakcí faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé lze získat nové kvalitativní informace, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného střetu.

SWOT analýza Občanského sdružení Heřmánek s akcentem na Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek proběhla formou brainstormingu čtyř vedoucích pracovníků sdružení. Jednalo se o ředitele a ekonomku provozovaných zařízení, o vedoucí sociální pracovníci DPC a ZpDVOP I a o vedoucí vychovatelku ZpDVOP II.

SILNÉ STRÁNKY	Upřesnění	SLABÉ STRÁNKY	Upřesnění
Jedinečnost poskytované služby v regionu	<i>Organizace je jedním z pouhých dvou poskytovatelů služby v karvinském okrese</i>	Místní dostupnost	<i>Okraj města, větší vzdálenost potřebných institucí</i>
Finanční stabilita	<i>Státní příspěvky na provoz zařízení, rozvojový projekt podpořený „Norskými fondy“</i>	Nevlastní objekt	<i>Budova ve vlastnictví soukromého pronajímatele, spolupráce je na dobré úrovni, výše nájmu je však vysoká, ideální by bylo mít vlastní objekt či využívat nynější za symbolické nájemné</i>
Přirozené prostředí, rodinný typ zařízení	<i>Zařízení se nachází v běžném velkometrážním bytě v klasické bytové zástavbě</i>	Malá organizace	<i>Malá organizace provozující minimum zařízení, menší možnost ovlivnit např. legislativní a jiná opatření</i>
Jméno organizace a tradice	<i>12-ti letá existence a zkušenosti sdružení, dobré jméno organizace, vybudovaná síť spolupracujících subjektů</i>	Menší propagace	<i>Jelikož služby poskytované sdružením jsou neveřejného charakteru, propagaci není věnována přílišná pozornost</i>
Supervize	<i>Od samého vzniku zařízení, týmová, případová, individuální</i>		
Kvalitní síť spolupracujících odborníků	<i>Psychologové, lékaři, supervizor atd.</i>		
Podpora vzdělávání	<i>Absolutní podpora organizace ve vzdělávání zaměstnanců</i>		
Kvalita poskytovaných služeb	<i>Organizace je držitelem Ceny kvality ČR v sociální péči a držitelem ocenění Nejlepší projekt Nadace OKD</i>		
Kvalitní a intenzivní spolupráce s OSPOD	<i>Především s OSPOD Karviná, Orlová a Haviřov</i>		
PŘÍLEŽITOSTI	Upřesnění	HROZBY	Upřesnění
Vzdělávání pracovníků	<i>Organizace vždy dbala především na další vzdělávání svých pracovníků, a tím na jejich osobnostní růst</i>	Budoucí čerpání dotací (státních i z EU)	<i>Nejistá situace v dotační politice státu, momentální neexistence výzev, ukončení dotačních titulů po roce 2013</i>
Snížení nájmu	<i>Jednání s vlastníkem budovy o symbolickém nájemném a tím snížením nákladů na provoz, které by mohly být využity účelněji</i>	Sousedé	<i>Nechť některých sousedů akceptovat existenci zařízení v jejich blízkosti</i>
Supervize	<i>Kvalitně prováděná supervize a supervizor - Centrum nové naděje Frýdek- Místek</i>	Novela zákona 359/1999 Sb.	<i>V zatím neschváleném návrhu novely jsou ohrožující nařízení – snížení státních příspěvků, povinné zvýšení počtu zaměstnanců apod.</i>
Dotace evropských a dalších fondů	<i>Např. výzva Moravskoslezského kraje RSS 3/12 – Podpora zřizování a rozvoje ZpDVOP</i>	Mladý tým	<i>Nezkušenost, možná vyšší potřeba zkusit více zaměstnání</i>
Novela zákona 359/1999 Sb.	<i>Návrh novely je stále v připomínkovém řízení, existuje tedy možnost zasáhnout do něj a prosadit pozitivní nařízení</i>	Těžba uhlí na území Karviné	<i>Sídlo DPC Heřmáněk se nachází na území, kde se již od roku 2016 začne těžit uhlí – nutné stěhování a tím vzniklé ohrožení celé organizace</i>
Mladý tým	<i>Perspektiva, pružnost, tvárnost</i>		

Tabulka č. 12 – SWOT analýza OS Heřmáněk s akcentem na ZpDVOP

Zdroj: Autor. Brainstorming.

Výsledky SWOT analýzy potvrzují výsledky dotazníkového šetření. Například téměř 90% respondentů zná Občanské sdružení Heřmánek, téměř 83% respondentů ví o všech provozovaných zařízeních. Nejvíce dotazovaných zná sdružení z přímé spolupráce. To jistě vyplývá také z faktu, že Občanské sdružení Heřmánek poskytuje sociální služby již více než 12 let a je tedy jakousi tradiční zavedenou organizací v dané oblasti v daném regionu. Koresponduje to tedy se silnou stránkou organizace, kterou je jméno organizace a tradice. Další ze silných stránek organizace, kvalitě poskytovaných služeb, nasvědčuje také fakt, kdy ve všech oblastech kvality činnosti provozovaných zařízení byla nejčastější odpovědí známka 1, tedy výborně (vždy více jak 64%).

Naopak slabou stránku v podobě horší místní dostupnosti potvrzují respondenti tím, že právě tuto oblast kvality poskytovaných služeb hodnotili nejhůře ze všech nabízených. Další slabou stránku v podobě menší propagace potvrzuje vysoký podíl respondentů, kteří by uvítali propagaci zařízení větší, a to také formou uspořádání besed či exkurzí v zařízení.

5.6 Shrnutí výsledků výzkumu

Jaká je míra informovanosti pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území o Občanském sdružení Heřmánek a jím provozovaných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?

Míra informovanosti pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území o Občanském sdružení Heřmánek je vysoká. Téměř 90% respondentů zná Občanské sdružení Heřmánek, téměř 83% respondentů pak ví o obou provozovaných zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc a téměř 90% respondentů zná také provozovaný dům n půli cesty.

Jak pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území hodnotí kvalitu poskytovaných služeb Občanským sdružením Heřmánek, případně jaká jsou jejich doporučení pro další rozvoj služeb?

Kvalitu poskytovaných služeb Občanským sdružením Heřmánek hodnotí pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí na vymezeném území velmi kladně. Ve všech oblastech kvality činnosti provozovaných zařízení byla nejčastější odpovědí známka 1, tedy výborně (vždy více jak 64%).

Nejlépe hodnocenými oblastmi byly komunikace s pracovníky ZpDVOP, spolupráce s pracovníky při pobytu dítěte v ZpDVOP a proces přijetí dítěte do ZpDVOP. Nejhůře byla hodnocena místní dostupnost.

Jako doporučení pro další rozvoj služeb respondenti nejčastěji uváděli zvýšení kapacity zařízení, uspořádání exkurzí v ZpDVOP a besed s pracovníky ZpDVOP, tedy bližší představení služby a konkrétních činností a postupů. Dalšími nejčastějšími odpověďmi byly větší propagace zařízení a zintenzivnění práce ZpDVOP s rodinou umístěného dítěte.

Jaký mají pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí názor na úlohu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc obecně?

Z dotazníkového šetření plyne, že většina respondentů považuje existenci ZpDVOP za velmi důležitou (více jak 95%). Zbýlých necelých 5% považuje existenci ZpDVOP za důležitou. Naprosto všichni dotazovaní uvedli, že zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc usnadňují jejich práci.

Za největší výhodu ZpDVOP oproti ústavní výchově respondenti považují možnost přijetí dítěte kdykoliv, v kteroukoliv denní i noční hodinu, dále možnost, že se situace v rodině zlepší a dítě se tak do ní bude moci ihned a rychle vrátit, a třetí nejčastější odpovědí byla možnost přijetí dítěte nejen na základě rozhodnutí soudu.

Za jakých podmínek pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc využívají, případně by využívat chtěli?

Téměř 59% respondentů umístilo v minulém roce do ZpDVOP jedno až pět dětí. Nejčastěji byly umísťovány děti ve věkové kategorii od 4 do 10 let (43%). I přesto, že děti v této věkové kategorii bylo nejvíce do zařízení umístěno, vedou i ve statistice těch dětí, které by respondenti potřebovali nejčastěji umístit, ale z kapacitních důvodů to není možné, tuto variantu uvedlo 39% dotazovaných. 22% respondentů by pak nejčastěji potřebovalo umístit děti blízké zletilosti, tedy ve věku od 16 do 18 let.

Třemi nejčastějšími důvody, proč jsou děti umísťovány do zařízení, jsou opuštění dítěte rodičem, bytová situace rodiče a případ, kdy se rodič jednoduše o dítě nechce starat.

Nejčastěji jsou děti do zařízení umísťovány na dobu od jednoho do tří měsíců (47%).

Jak hodnotí pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí webové stránky Občanského sdružení Heřmánek?

Všechny oblasti kvality zpracování webových stránek byly z více jak 72% hodnoceny známkou 1, tedy výborně. Pouze aktuálnost stránek byla hodnocena známkou 1 jen v 63%, i zde však byla tato známka nejčastější.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

6 NÁVRH OPATŘENÍ NA ZVÝŠENÍ MÍRY INFORMOVANOSTI O OBČANSKÉM SDRUŽENÍ HEŘMÁNEK

Na základě zjištění, opírající se o poznatky z praktické části, lze říci, že Občanské sdružení Heřmánek má v současné době dostatečně pokrytu míru informovanosti u pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí magistrátů městských úřadů karvinského okresu, se kterými nejvíce spolupracuje, tedy ve městech Karviná, Orlová a Havířov. Rezervy v povědomí a informovanosti se naopak ukázaly v regionech vzdálenějších, tedy okresech Ostrava a Frýdek-Místek (města Ostrava, Frýdek-Místek, Třinec, Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov) a ve městech, se kterými sdružení nespolečně pracuje tak intenzivně (Bohumín a Český Těšín).

Na základě těchto zjištění a také doporučení respondentů bude zpracován projekt na vydávání občasníku a uspořádání besed. Hlavní myšlenkou projektu je zvýšení informovanosti o aktivitách Občanského sdružení Heřmánek a jím provozovaných zařízeních a také zvýšení kvality nabízených služeb, jehož základem budou zpětné vazby obdržené z uvedených aktivit projektu.

Jako další možnost zvýšení míry informovanosti se nabízela aktivita uspořádání Dne otevřených dveří (respondenti uváděli exkurze). Po konzultaci s kompetentními zaměstnanci sdružení však bylo rozhodnuto, že vzhledem k povaze poskytovaných služeb (nutná diskrétnost a ochrana ohrožených dětí), tato aktivita není vhodná. Typ poskytovaných služeb je také neveřejný, což prakticky odporuje cílům dne otevřených dveří, který je určen širší veřejnosti.

6.1 Vydávání občasníku

6.1.1 Obsah občasníku

Obsah občasníku bude rozdělen na čtyři části. První část bude věnována obecně Občanskému sdružení Heřmánek, stručně zde bude popsána jeho historie, účel jeho vzniku a cíle činnosti. Další tři části již budou věnovány konkrétní činnosti tří zařízení, které Občanské sdružení Heřmánek provozuje. Tedy domu na půli cesty a dvěma zařízeními pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Každá část bude mít následující strukturu:

- poslání zařízení,
- cílové skupiny zařízení,
- konkrétní popis služby,
- statistické údaje za dané období,
- aktuality a zajímavosti za dané období,
- kontakty (s formulací vyzývající příjemce ke zpětné vazbě týkající se občasníku),
- poděkování donátorům (vhodná příležitost k jejich propagaci).

6.1.2 Forma občasníku

Forma občasníku bude tištěná. Tato forma byla zvolena proto, že v dnešní době ji považují za ojedinělou a předpokládám tedy vyšší pravděpodobnost její úspěšnosti. V dnešní době přichází emailovou komunikací nepřehledné množství informací a lidé se v ní mnohdy přestávají orientovat, resp. vybírají si opravdu jen ty nejdůležitější. Předpokládám tedy, že občasník v takovéto formě úředníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí zaujme více než občasník distribuovaný skrze email.

Formát občasníku:

- velikost – A5,
- rozsah – cca 8 stran,
- papír – obálka - 210 g/m², vnitřní listy - 100 g/m²,
- tisk – barevný,
- počet – 170 ks.

6.1.3 Distribuce občasníku

Občasník bude vydáván dvakrát ročně, předpokládá se vydávání okolo poloviny a konce kalendářního roku. Distribuován bude všem pracovníkům odborů či oddělení sociálně-právní ochrany dětí ve městech s rozšířenou působností či s pověřeným obecním úřadem ve třech okresech Moravskoslezského kraje (Karviná, Ostrava, Frýdek-Místek). Distribuce bude probíhat prostřednictvím klasické pošty.

6.1.4 Aktivity a časový harmonogram přípravy a vydávání občasníku

Jedná se o aktivity a časový harmonogram na dobu jednoho kalendářního roku. Za dobu jednoho kalendářního roku dojde k vydání a distribuci dvou čísel občasníku.

AKTIVITA/MĚSÍC	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
<i>Sběr dat a aktuálních témat</i>	X						X					
<i>Zpracování dat a příprava textu včetně grafické úpravy</i>	X						X					
<i>Předání podkladu reklamní agentuře</i>		X						X				
<i>Vytištění a převzetí hotových občasníků</i>		X						X				
<i>Distribuce výtisků občasníku</i>		X						X				
<i>Vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb</i>			X						X			

Tabulka č. 13 – Aktivity a časový harmonogram přípravy a vydávání občasníku

Zdroj: Autor.

6.1.5 Rozpočet vydávání občasníku

Jedná se o rozpočet na dobu jednoho kalendářního roku.

Sběr dat a aktuálních informací, které budou použity při tvorbě vydání občasníku, budou provádět vedoucí sociální pracovnice a vedoucí vychovatelka. Cena sběru této aktivity je tedy odvozena od průměrné měsíční mzdy těchto dvou pracovníků přepočtené na hodiny, činí tedy 150,- Kč/hodinu. Předpokládaná doba sběru dat pro jedno vydání občasníku každé z pracovníků jsou 4 hodiny.

Veškeré grafické práce provádí ředitel provozovaných zařízení, a to v rámci svých povinností vyplývajících z náplně práce. Cena této aktivity je tedy odvozena od průměrné měsíční mzdy ředitele přepočtené na hodiny, činí tedy 240,- Kč/hodinu. Předpokládaná doba grafických prací na jednom vydání občasníku je 10 hodin.

Cena zpracování a vytištění jednoho kusu výtisku činí 45,- Kč z. Tato cena byla zjištěna v karvinské reklamní agentuře K2 Reklama, s.r.o., se kterou Občanské sdružení dlouhodobě spolupracuje.

Cena distribuce je cenou poštovních služeb České pošty, s.p., konkrétně obyčejného psaní do 500 g, jež činí 18,- Kč.

Vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb, které budou případně použity při tvorbě dalšího vydání občasníku, budou provádět vedoucí sociální pracovnice a vedoucí

vychovatelka. Cena této aktivity je tedy odvozena od průměrné měsíční mzdy těchto dvou pracovníků přepočtené na hodiny, činí tedy 150,- Kč/hodinu. Předpokládaná doba vyhodnocení a případného zpracování zpětných vazeb pro jedno vydání občasníku každé z pracovníků jsou 2 hodiny.

AKTIVITA/VÝDAJE	Typ/jednotka	Cena v Kč za jednotku	Počet jednotek	Počet vydání	Částka
<i>Sběr dat a aktuálních témat</i>	Mzda/hod	150	8	2	2.400
<i>Zpracování dat a příprava textu včetně grafické úpravy</i>	Mzda/hod	240	10	2	4.800
<i>Předání podkladu reklamní agentuře</i>	-	-	-	-	-
<i>Vytištění a převzetí hotových občasníků</i>	Tisk/kus	45	170	2	15.300
<i>Distribuce výtisků občasníku</i>	Poštovné/kus	18	170	2	6.120
<i>Vyhodnocení a případné zpracování zpětných vazeb</i>	Mzda/hod	150	4	2	1.200
	CELKEM				29.820

ZDROJE FINANCOVÁNÍ (PŘÍJMY)	Částka
<i>Nadace OKD</i>	15.300
<i>Provozní dotace MPSV</i>	14.520
CELKEM	29.820

Tabulka č. 14 – Rozpočet vydávání občasníku

Zdroj: Autor.

Běžné provozní náklady, tedy mzdové náklady a poštovné budou hrazeny z provozní dotace MPSV. Náklady na aktivitu zajišťovanou dodavatelsky, tedy na tisk občasníků reklamní agenturou bude zpracován projekt, který bude podán do grantového řízení Nadace OKD.

Riziko projektu - nedostatek finančních prostředků.

Řešení rizika - hledání jiných zdrojů financování projektu (nadace, nadační fondy, firemní dárci apod.).

Riziko - personální změny v týmu zaměstnanců občanského sdružení.

Řešení rizika - plná zastupitelnost všech členů týmu podílejících se na realizaci projektu.

6.2 Uspořádání besed

6.2.1 Forma besed

Besedy budou probíhat 10 krát ročně. V každém městě se uskuteční jedna beseda ročně. Besedy budou probíhat přímo na městských úřadech a magistrátech měst, které byly součástí výzkumu. Jedná se tedy o města Karviná, Havířov, Orlová, Ostrava, Frýdek-Místek, Bohumín, Český Těšín, Třinec, Jablunkov a Frýdlant nad Ostravicí. Klíčem pro výběr pořadí místa besed byla analýza výsledků výzkumu, pořadí odpovídá míře návratnosti dotazníků. Besedy budou probíhat v zasedacích místnostech se všemi dotčenými pracovníky, a to formou představení sdružení a rozpravy o činnostech provozovaných zařízení. Besed se za občanské sdružení budou účastnit vždy vedoucí sociální pracovníce a vedoucí vychovatelka.

6.2.2 Obsah besed

Struktura besedy bude vždy přizpůsobena míře informovanosti pracovníků v daném městě a konkrétním požadavkům z jejich strany.

Obecně však vždy bude rozdělena do pěti částí:

- představení sdružení,
- cílové skupiny provozovaných zařízení,
- konkrétní popis poskytovaných služeb,
- dotazy ze strany pracovníků OSPOD,
- rozprava.

6.2.3 Aktivity a časový harmonogram přípravy a realizace besed

Jedná se o plán aktivit přípravy a realizace jedné besedy. Plán je zpracován na dobu jednoho kalendářního měsíce.

AKTIVITA/TÝDEN	I	II	III	IV
<i>Příprava na besedu</i>	X			
<i>Zpracování prezentace</i>	X			
<i>Doprava do místa besedy</i>		X		
<i>Beseda</i>		X		
<i>Vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb</i>		X		

Tabulka č. 15 – Aktivity a časový harmonogram přípravy besed

Zdroj: Autor.

V každém měsíci proběhne vždy jedna beseda, pokaždé v jiném městě. Jedná se o časový harmonogram besed na dobu jednoho kalendářního roku. Záměrně byly vynechány letní měsíce z důvodu čerpání dovolených jak ze strany pracovníků OSPOD, tak ze strany pracovníků občanského sdružení.

MÍSTO/MĚSÍC	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Frýdek-Místek	X											
Frýdlant nad Ostravicí		X										
Jablunkov			X									
Třinec				X								
Český Těšín					X							
Bohumín						X						
Ostrava									X			
Havířov										X		
Orlová											X	
Karviná												X

Tabulka č. 16 – Místní a časový plán konání besed

Zdroj: Autor.

6.2.4 Rozpočet besed

Jedná se o rozpočet na dobu jednoho kalendářního roku.

Přípravu na besedu, zpracování prezentace, vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb budou provádět vedoucí sociální pracovnice a vedoucí vychovatelka. Tyto pracovnice se budou besed také osobně účastnit. Cena těchto aktivit je tedy odvozena od průměrné měsíční mzdy těchto dvou pracovníků přepočtené na hodiny, činí tedy 150,- Kč/hodinu. Předpokládané doby těchto aktivit každé z pracovníků jsou 1 hodina na přípravu na besedu, 2 hodiny na zpracování prezentace a 1,5 hodiny na vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb. Doba trvání samotné besedy je odhadována na 2 hodiny.

AKTIVITA/VÝDAJE	Typ/jednotka	Cena v Kč za jednotku	Počet jednotek	Počet besed	Částka
Příprava na besedu	Mzda/hod	150	2	10	3.000
Zpracování prezentace	Mzda/hod	150	4	10	6.000
Doprava do místa besedy	Spotřeba PHM/km*	2,5	40**	10	1.000
	Mzda/hod	150	3***	10	4.500
Beseda	Mzda/hod	150	4	10	6.000
Vyhodnocení a případné zapracování zpětných vazeb	Mzda/hod	150	3	10	4.500
CELKEM					25.000

* 36 Kč/litr paliva při spotřebě 7 litrů/100 km.

** průměrný počet km do jednoho místa konání besedy a zpět

*** průměrná doba přepravy jednoho místa konání besedy a zpět

ZDROJE FINANCOVÁNÍ (PŘÍJMY)	Částka
<i>Provozní dotace MPSV</i>	25.000
CELKEM	25.000

Tabulka č. 17 – Rozpočet pořádání besed

Zdroj: Autor.

Jelikož si pořádání besed vyžádá pouze běžné provozní náklady, tedy mzdové náklady a náklady na pohonné hmoty, budou všechny hrazeny z provozní dotace MPSV.

Riziko projektu - nedostatek finančních prostředků.

Řešení rizika - hledání jiných zdrojů financování projektu (nadace, nadační fondy, firemní dárci apod.).

Riziko - personální změny v týmu zaměstnanců občanského sdružení.

Řešení rizika - plná zastupitelnost všech členů týmu podílejících se na realizaci projektu.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit míru informovanosti pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí o Občanském sdružení Heřmánek a také jejich názory na jím provozovaná zařízení. A tím pak nastínit další vývoj a rozvoj sdružení a služeb, které poskytuje.

Prostředkem k dosažení cíle bylo navržení projektu k zefektivnění komunikační strategie Občanského sdružení Heřmánek vedoucí ke zvýšení míry informovanosti a případně také ke zkvalitnění služeb poskytovaných provozovanými zařízeními.

Na základě poznatků plynoucích z analýzy výsledků výzkumu a analýzy doplňkové techniky SWOT analýzy lze konstatovat, že Občanské sdružení Heřmánek má v současné době dostatečně pokrytu míru propagace především v karvinském okrese, naopak nedostatečná je propagace směrem k městům vzdálenějším.

Vzhledem k tomu, že oblast péče o ohrožené děti je nesmírně složitá a podílí se na ni mnoho subjektů, je nutné klást velký důraz na citlivou a efektivní spolupráci mezi nimi. V projektové části tedy byly navrženy dvě aktivity, které by měly vést ke zvýšení informovanosti a také k dalšímu získávání zpětných vazeb týkajících se kvality poskytovaných služeb. Aktivitami jsou vydávání občasníku a pořádání besed s pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

Jsem přesvědčen, že zjištěné skutečnosti a následný projekt poslouží Občanskému sdružení Heřmánek jako dobrý zdroj inspirace vedoucí k zefektivnění současných komunikačních aktivit a zvýšení kvality poskytovaných služeb.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní a časopisecké zdroje

- 1) Frič, P., Goulli, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 203 stran. ISBN 80-86432-04-1.
- 2) Rakušanová, P. *Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. 140 stran. ISBN 978-80-7330-122-4.
- 3) Skovajsa, M. *Občanská společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 372 stran. ISBN 978-80-7367-681-0.
- 4) Rektořík, J. *Organizace neziskového sektoru - Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 187 stran. ISBN 978-80-86929-25-5.
- 5) Matoušek, O. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 183 stran. ISBN 978-80-7367-310-9.
- 6) Matoušek, O. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 183 stran. ISBN 978-80-7367-739-8.
- 7) Čichoň, M. *Sociálně právní ochrana dětí a mládeže*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. 44 stran. ISBN 80-7042-363-3.
- 8) Tomeš, I. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 303 stran. ISBN 80-7178-560-1.
- 9) Tomeš, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 439 stran. ISBN 978-80-7376-680-3.
- 10) Tomeš, I. *Obory sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 366 stran. ISBN 978-80-7376-868-5.
- 11) Kolektiv autorů. *Pěstouni mají právo na služby*. 1. vyd. Praha: Rozum a cit, 2007. 241 stran. ISBN nevedeno.
- 12) Bareš, P. Jaké typy sociálních služeb jsou zaměřeny na podporu rodin?. *Fórum sociální politiky*, roč. 5. 2011, č. 6, 32 stran. ISSN 1802-5854.
- 13) Kašpárek, Z., Kocábová, M. Týden sociálních služeb ČR. *Sociální služby*, roč. 12. 2010, č. 11, 39 stran. ISSN 1803-7348.
- 14) Navrátil, P., Ševčíková, S. Sociálně-právní ochrana dětí. *Sociální práce*, roč. 5. 2006, č. 1, 152 stran. ISSN 1213-6204.

Elektronické zdroje

- 15) Neziskovky.cz, o.p.s. *Co to je neziskový sektor*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor-/>.
- 16) Potůček, M. *Havel vs. Klaus: volba společnosti*. [online]. prosinec 2011, [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <<http://literarninoviny.cz/domov/politika/7374-havel-versus-klaus-volba-spolenosti>>.
- 17) Šveřepa, M. *Úplný průvodce zákonem o sociálních službách*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <<http://socialnirevue.cz/item/zakon-o-socialnich-sluzbach-2005-uplny-pruvodce>>.
- 18) Prouzová, Z. *Neziskovky a veřejné služby*. [online]. květen 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Neziskovky_verejne_sluzby.pdf>.
- 19) Čí je dítě? *Analýza - 11.000 dětí v ČR žije v ústavní péči*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=temata/analyzy/analyzy.html&comment=22>>.
- 20) Ministerstvo vnitra ČR. *Dosavadní stav v oblasti zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.vitaova.cz/transparency/dokumenty/MV-NNO.rtf>>.
- 21) Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. [online]. březen 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb037-06.pdf>>.
- 22) Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. prosinec 1999, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3328>>.
- 23) Ministerstvo vnitra ČR. *Seznam občanských sdružení*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/Default.aspx>>.
- 24) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Sociální služby*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

- 25) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Právní předpisy pro sociální služby*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7334>>.
- 26) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Stručný průvodce zákonem o sociálních službách*. [online]. 2006, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/3222/zlom170x170web.pdf>>.
- 27) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Sociálně-právní ochrana - obecný úvod*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7242>>.
- 28) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Systém sociálně-právní ochrany v ČR*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7243#II>>.
- 29) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami*. [online]. červenec 2009, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7257>>.
- 30) Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. *Služby sociální prevence*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssl/obcane/prikklad5>>.
- 31) Moravskoslezský kraj. *Poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/poskytovani-socialne-pravni-ochrany-deti-poverenymi-osobami-13094/>>.
- 32) Moravskoslezský kraj. *Seznam zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na území Moravskoslezského kraje*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/kontakty-13101/#organizace>>.
- 33) Český statistický úřad. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje*. [online]. prosinec 2011, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z www: <[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/950042A34E/\\$File/801011110105.xls](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/950042A34E/$File/801011110105.xls)>.
- 34) European union. *Summaries of EU legislation – Social Protection*. [online]. datum nevedeno, [cit. 2012-04-16]. Dostupné z:

<http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_protection/index_en.htm>.

- 35) Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. *Sociálno-právna ochrana detí – Profesionálne rodiny*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionalne-rodiny.html?page_id=12846>.

Materiály Občanského sdružení Heřmánek

- 36) Občanské sdružení Heřmánek. *Stanovy Občanského sdružení Heřmánek*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=279>>.
- 37) Občanské sdružení Heřmánek. *Historie Občanského sdružení Heřmánek*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=234>>.
- 38) Občanské sdružení Heřmánek. *Poslání domu na půli cesty*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=222>>.
- 39) Občanské sdružení Heřmánek. *Cílová skupina domu na půli cesty*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=236>>.
- 40) Občanské sdružení Heřmánek. *Jak to v Heřmánku chodí....* [online]. Dostupné z: <<http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=233>>.
- 41) Občanské sdružení Heřmánek. *Výroční zprávy Občanského sdružení Heřmánek z let 2007-2011*. [online]. datum neuvedeno, [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.hermanek2.karvina.info/?menu=230>.
- 42) Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Standard kvality sociální služby poskytované DPC Heřmánek Cíle a způsoby poskytování služeb*.
- 43) Občanské sdružení Heřmánek. *Informační leták Dům na půli cesty a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek (příloha)*.
- 44) Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Poslání ZpDVOP Heřmánek*.
- 45) Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Cílová skupina ZpDVOP Heřmánek*.

46) Občanské sdružení Heřmánek. *Vnitřní materiál Úkol ZpDVOP Heřmánek.*

47) *Statistiky DPC Heřmánek*

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
SPO	Sociálně-právní ochrana dětí
OSPOD	Odbor (oddělení) sociálně-právní ochrany dětí
OS	Občanské sdružení
DPC	Dům na půli cesty
ZpDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
SWOT	Analýza slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb

SEZNAM OBRÁZKŮ

- 1) Vztah pojmů nezisková organizace, neziskový sektor a občanská společnost
- 2) Schéma organizační struktury Občanského sdružení Heřmánek
- 3) Budova sídla Domu na půli cesty Heřmánek
- 4) Prostory Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II
- 5) Mapa zacílení výzkumu a výběru výzkumného vzorku

SEZNAM GRAFŮ

- 6) Vývoj počtu klientů Domu na půli cesty Heřmánek
- 7) Vývoj počtu klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek I
- 8) Vývoj počtu klientů Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Heřmánek II
- 9) Shrnutí demografických informací - nejvyšší dosažené vzdělání
- 10) Důležitost existence ZpDVOP v systému SPOD
- 11) Usnadnění práce pracovníkům OSPOD díky existenci ZpDVOP
- 12) Žebříček největších vnímaných výhod ZpDVOP v porovnání s ústavní výchovou
- 13) Vnímaný stav kapacity ZpDVOP v místech působení respondentů
- 14) Povědomí o počtech ZpDVOP v místech působení respondentů
- 15) Počet umístěných dětí respondenty do ZpDVOP v minulém roce
- 16) Žebříček nejčastějších důvodů umístění dětí do ZpDVOP
- 17) Délka pobytu umístěných dětí v ZpDVOP
- 18) Povědomí o Občanském sdružení Heřmánek
- 19) Žebříček nejčastějších zdrojů povědomí o Občanském sdružení Heřmánek
- 20) Povědomí o provozovaných ZpDVOP
- 21) Žebříček nejčastějších zdrojů povědomí o provozovaných ZpDVOP
- 22) Žebříček největších přínosů plynoucích z existence provozovaných ZpDVOP
- 23) Vnímaný stav kapacity dvou provozovaných ZpDVOP
- 24) Žebříček nejčastějších doporučení pro zvýšení kvality poskytovaných ZpDVOP
- 25) Povědomí o provozovaném DPC

SEZNAM TABULEK

- 1) Shrnutí demografických informací - pohlaví, věk
- 2) Shrnutí demografických informací - délka praxe na OSPOD, místo působení
- 3) Korelace vnímaného stavu kapacity ZpDVOP a míst působení respondentů
- 4) Korelace požadovaného navýšení kapacity ZpDVOP a míst působení respondentů
- 5) Korelace věku dětí umístěných respondenty do ZpDVOP v minulém roce a věku dětí, pro něž by respondenti potřebovali více míst
- 6) Korelace úspěšnosti umístění dětí do místa jejich trvalého pobytu a místa působení respondentů
- 7) Korelace požadavků navýšení kapacity provozovaných ZpDVOP a věkového rozmezí dětí, kterého by se navýšení mělo týkat
- 8) Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality v ZpDVOP Heřmánek I
- 9) Hodnocení jednotlivých oblastí poskytovaných služeb a jejich kvality v ZpDVOP Heřmánek II
- 10) Korelace navštívení webových stránek občanského sdružení a místa působení respondentů
- 11) Hodnocení jednotlivých oblastí zpracování webových stránek občanského sdružení
- 12) SWOT analýza OS Heřmánek s akcentem na ZpDVOP
- 13) Aktivity a časový harmonogram přípravy a vydávání občasníku
- 14) Rozpočet vydávání občasníku
- 15) Aktivity a časový harmonogram přípravy besed
- 16) Místní a časový plán konání besed
- 17) Rozpočet pořádání besed

SEZNAM PŘÍLOH

- 1) Dotazník výzkumného šetření
- 2) Přehled vyhodnocení jednotlivých otázek včetně grafů
- 3) Informační letáky Občanského sdružení Heřmánek (2x)